

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO
ŁUCKIEGO

T R E Ś Ć

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

Poz. Poz. 36. W sprawie składek w szkołach. 37. Zbiórka na „Dar Narodowy 3 Maja”. 38. W sprawie wycieczek szkolnych w tereny górskie. 39. Zgłaszanie liczby wyjeżdżających uczniów i studentów. 40. Książka „Obrona Przeciwniczko-Gazowa Wnętrza Kraju”. 41. Wystawy i odczyty krajoznawcze St. Błońskiego. 42. Przygotowanie akcji letniej w.f. w r. 1934. 43. Ożywienie działalności Kół T-wa P. B. P. S. P. 44. W sprawie zbierania składek członkowskich.

**Komunikaty. Konkurs. Wydawnictwa zalecone.
Nabytki Centralnej Biblioteki Pedagogicznej.**

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

J. Śliwiński — Indywidualizacja w nauczaniu ćwiczeń cielesnych. W. Dobrowolski — Realizacja nowego programu ćwiczeń cielesnych w szkole powsz. St. Bieda — W sprawie klas dla uzdolnionych w szkole ćwiczeń Liceum Krzemienieckiego.

Równe, dnia 1 maja 1934 r.

Nr. 5 (110).

Rok XI.

CZĘŚĆ URZĘDOWA

36.

W sprawie składek w szkołach.

Okólnik Ministerstwa W.R. i O.P. z dnia 8.I.1934 r. Nr. 3/I-Pol-4235/33.

Wobec mnożących się prośb i interwencji rozmaitych organizacji społecznych w sprawie zezwolenia na organizowanie zbierania składek wśród młodzieży szkolnej, — zgodnie z zasadą nieprzeciążania młodzieży szkolnej jakimikolwiek świadczeniami finansowymi, — przypominam i polecam do najściślejszego stosowania postanowienia okólnika z dnia 13 stycznia 1931 r. (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr. 1, poz. 9).

W związku z tem nadmieniam, że poza składkami, opłacanymi przez młodzież szkolną na cele instytucyj szkolnych, które sama młodzież zakłada i niemi kieruje — a które mają znaczenie pod względem wychowawczym, — zbieranie składek pieniężnych na terenie szkolnym dopuszczalne jest wyłącznie na cele:

- 1) Towarzystwa Popierania Budowy Szkół Powszechnych,
- 2) L. O. P. P. w zakresie Kół Szkolnych,
- 3) Ligi Morskiej i Kolonjalnej,
- 4) Polskiego Czerwonego Krzyża,
- 5) Funduszu szkolnictwa polskiego zagranicą oraz
- 6) dożywiania dzieci szkolnych (jako akcji o charakterze samopomocowym), przyczem — o ile idzie o cele wymienione pod pkt. 2—6 akcją zbiórkową podejmować może jedynie sama młodzież; w ramach kół szkolnych, bez ingerencji nauczycielstwa.

Uważam jednak za szczególnie pożądanę, by i w powyższym zakresie młodzież szkolna nie była obciążona świadczeniami finansowymi, przerastającymi w sumie minimalne opłaty groszowe — na co P.P. Kuratorowie zwrócą baczną uwagę przez odpowiednie zarządzenia.

Przestrzeganie niniejszego okólnika polecam pod osobistą odpowiedzialność P. P. Kuratorom, którzy ze swej strony obarczą tą odpowiedzialnością dyrektorów względnie inspektorów szkolnych i kierowników szkół.

Zwracam w końcu uwagę, że wszelkie interwencje w przedmiocie jakichkolwiek zbiorów pieniężnych na terenie szkolnym ze strony jakichkolwiek osób czy organizacji społecznych należy bezwzględnie załatwiać odmownie z powołaniem się na niniejszy okólnik.

W wypadku, gdyby Kurator Okręgu Szkolnego uznał wyjątkowo pewną zbiórkę pieniężną na terenie swojego Okręgu za wskazaną, musiałby uzyskać zgodę Ministerstwa na udzielenie zezwolenia na jej przeprowadzenie.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

(—) *J. Jędrzejewicz.*

37.

Zbiórka na „Dar Narodowy 3 Maja”.

Okólnik Ministerstwa W.R. i O.P. z dn. 27.III.1934 r. Nr. I.Pol.-822/34.

Zezwalam na urządzenie w szkołach zbiórki na rzecz „Daru Narodowego 3 Maja” w czasie od dnia 2 maja do 5 maja 1934 r. Zbiórkę powyższą organizuje: Towarzystwo Szkoły Ludowej na terenie województw krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego; Towarzystwo Czytelni Ludowych na terenie województw: pomorskiego, poznańskiego i śląskiego; Polska Macierz Szkolna na terenie m. st. Warszawy, oraz województw: warszawskiego, lubelskiego, łódzkiego, kieleckiego, białostockiego, wołyńskiego, poleskiego i nowogródzkiego; Polska Macierz Szkolna Ziem Wschodnich na terenie województwa wileńskiego.

Zaznaczam, że zbiórka ta winna mieć charakter najzupełniej dobrowolny, a datki — zgodnie z ustępem trzecim okólnika Nr. 3 z dnia 8 stycznia 1934 r. (I Pol-4235/33) w sprawie składek w szkołach — nie powinny przekraczać opłat groszowych.

Minister (—) *W. Jędrzejewicz.*

KURATORJUM
OKRĘGU SZKOLNEGO ŁUCKIEGO

Równe, dnia 9 kwietnia 1934 r.

Nr. O-6692/34.

Zbiórka na „Dar Narodowy 3 Maja”. OKÓLNIAK Nr. 24.

Powyższy okólnik Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaję do wiadomości i przestrzegania.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. FIREWICZ.*

38.

W sprawie wycieczek szkolnych w tereny górskie.

Okólnik Ministerstwa W.R. i O.P. z dn. 13.III 1934 r. Nr. I. WF-1007/34.

W latach ostatnich zdarzały się dość często wypadki nieodpowiedniego i nieumiejętnego prowadzenia wycieczek szkolnych w Tatry Wysokie. Wbrew ogłaszanym w Informatorze o szkolnych schroniskach wycieczkowych wskazówkom organizowano masowe wycieczki wysokogórskie młodzieży szkolnej bez dokładnej znajomości terenu i w nieodpowiednich porach roku, bez przygotowania górskiego ekwipunku oraz bez uprzedniego zapewnienia uczestnikom wycieczek miejsc w schroniskach.

Pragnąc zapobiec na przyszłość niewłaściwemu prowadzeniu zbiorowych wycieczek szkolnych w Tatry, podaję do wiadomości i przestrzegania następujące wskazania w sprawie organizowania i prowadzenia wycieczek szkolnych w tereny górskie:

I. Wycieczek zbiorowych dziatwy szkolnej do lat 12 nie należy wogóle prowadzić w tereny górskie.

Młodzież po 12 roku życia można prowadzić w góry, teren jednak wybrany musi być odpowiednio do sił młodzieży, zasadniczo więc winien to być średni teren górski.

W wycieczkach górskich, zwłaszcza wysokogórskich, może brać udział młodzież po 16 roku życia, odznaczająca się dobrym stanem zdrowia i mająca za sobą odpowiednią zaprawę turystyczną.

Wskazania te i zastrzeżenia nie dotyczą młodzieży, zamieszkałej na terenie Karpat.

Terenem turystyki górskiej młodzieży szkolnej powinny być głównie Beskidy i to zarówno zachodnie, jak i wschodnie.

II. W Tatry nie należy wogóle prowadzić zbiorowych wycieczek dziatwy i młodzieży szkół powszechnych.

Wycieczki młodzieży szkół średnich, zwłaszcza liczniejsze, mogą być kierowane w Tatry, program ich jednak winien obejmować łatwe wycieczki piesze, jak np. z Roztoki do Pięciu Stawów, przejścia z Pięciu Stawów przez Świstówkę do Morskiego Oka, z Hali Gąsienicowej aż do Zmarzłego Stawu, Dolina Strążyska, Kościeliska, Chochołowska i t. p., nigdy jednak wycieczki szczytowe, wysokogórskie, szczególnie w nieodpowiednim ubraniu i obuwiu, przyczem za wycieczkę wysokogórską uważać należy takie przejście przez wysokie przełęcze, jak np. Zawrat.

Na wskazanych wyżej wycieczkach należy przestrzegać, by jeden przewodnik opiekował się grupą maksymalną, złożoną z 15—20 uczniów (enic).

Wycieczki szczytowe, wysokogórskie dopuszczalne są tylko dla młodzieży po 16 roku życia, w niewielkich grupach, w odpowiednim ubraniu turystycznym, pod opieką wytrawnych nauczy-

cieli. Wycieczki te prowadzone być muszą przez wykwalifikowanych przewodników lub nauczycieli, prawdziwych taterników, a biorąca w nich udział młodzież musi mieć zezwolenie rodziców.

Na wycieczkach szczytowych, wysokogórskich ilość osób w jednej grupie nie powinna przekraczać 6 na jednego przewodnika, w wypadkach zaś, gdy przechodzi się drogi trudniejsze, jak np. Orlą Perć, powinno się prowadzić na wycieczki tylko młodzież, która ma już za sobą wycieczki łatwiejsze, przyczem jeden przewodnik powinien przypadać na trzy osoby. Za wykwalifikowanego przewodnika w Tatrach uchodzić może jedynie człowiek, który Tatrę zna z uprawiania w nich taternictwa. Samo doświadczenie sportowe i gimnastyczne nie jest wystarczające do znawstwa gór.

Wycieczki zbiorowe młodzieży szkolnej w Tatry winny być organizowane w okresie feryj letnich, najlepiej w lipcu, nigdy zaś w końcu maja lub w początkach czerwca, kiedy w Tatrach leży jeszcze znaczna ilość śniegu i panują w nich niepomyślne warunki klimatyczne (zimno, chłody i deszcze).

III. Kierownicy wycieczek szkolnych, pragnący korzystać z noclegów w schroniskach górskich, winni na co najmniej na 3—4 tygodnie przed wyruszeniem wycieczki przeprowadzić korespondencję z zarządami danych schronisk lub właściwymi Oddziałami Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego i upewnić się że miejsca dla uczestników (czek) wycieczki będą zarezerwowane.

W zgłoszeniach wycieczek, wysyłanych do zarządów schronisk lub Oddziałów Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego, należy podawać zawsze ostateczny termin oczekiwanej odpowiedzi. Wycieczki, które nie otrzymały uprzednio zawiadomienia zarządów schronisk o zarezerwowaniu dla nich miejsc, narażone być mogą w razie przepelnienia schroniska, na przepędzenie nocy pod gołym niebem, w warunkach nieodpowiednich dla zdrowia i odpoczynku.

Podsekretarz Stanu (—) *Kazimierz Pieracki*.

39.

MINISTERSTWO KOMUNIKACJI
DEPARTAMENT RUCHU KOLEJOWEGO

Warszawa, dnia 28 marca 1934 r.

Nr. R.O.III.11/14/34.

Określenie sprawy: zgłaszanie ilości
wyjeżdżających uczniów i studentów
zawiadowcom stacyj.

Do
Ministerstwa Oświecenia Publicznego
i Wyznań Religijnych
w miejscu.

Celem zabezpieczenia miejsc w pociągach uczniom i studentom wyjeżdżającym na ferje świąteczne lub letnie, Ministerstwo Komunikacji prosi o wydanie zarządzenia zakładom naukowym

zawiadamiania najbliższych zawiadowców stacyj przynajmniej na kilka dni naprzód, o ilości wyjeżdżających osób, dniu ich wyjazdu i pociągu, oraz kierunku podróży.

Za Dyrektora Departamentu

Inżynier
(podpis nieczytelny)

KURATOR JUM
OKRĘGU SZKOLNEGO ŁUCKIEGO

Równe, dnia 16.IV.1934 r.

Nr. O-7404/34.

Zgłaszanie liczby wyjeżdżających
uczniów i studentów.

Panom Inspektorom Szkolnym,
Dyrekcjom i Kierownictwom Szkół
w Okręgu.

Powyższe zarządzenie Ministerstwa Komunikacji podaje
do wiadomości i stosowania.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) J. FIREWICZ.

40.

Książka Radcy Feista p.t. „Obrona Przeciwlotniczo-Gazowa Wnętrza Kraju” — zalecenie.

Okólnik Ministerstwa W.R. i O.P. z dnia 3.IV.1934 r. Nr. I. Pol.-413/34.

Nakładem Zarządu Głównego L.O.P.P. została wydana książka Magistra Praw Włodzimierza Feista, radcy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych p.t. „Obrona Przeciwlotniczo-Gazowa Wnętrza Kraju”.

Książka powyższa obejmuje wszechstronnie organizację o.p.l. biernej wszystkich niemal dziedzin życia wnętrza Kraju, sięgając poprzez ogólno-państwową organizację tej obrony, aż do organizacji jej na odcinku mieszkań prywatnych i stanowiąc tem samem rzeczowy materiał pomocniczy w przygotowaniach o. p. l. biernej zarówno dla władz państwowych, jak i ludności.

Ministerstwo zaleca tę książkę do użytku służbowego podległych organów, pracujących nad przygotowaniem o. p. l. biernej.

Dyrektor Departamentu (—) *K. Makuch.*

41.

Wystawy i Odczyty Krajoznawcze p. St. Błońskiego.

Okólnik Ministerstwa W.R. i O.P. z dnia 15 III.1934 r. Nr. I. Pol-286/34.

Ministerstwo przypomina pismo z dnia 21 lutego 1933 r. Nr. I. Pol-210/33 zalecające wystawy szkiców i akwrel oraz odczyty krajoznawcze p. Stanisława Błońskiego, przyczem wyjaśnia, że udział młodzieży szkolnej w powyższych wystawach czy odczytach winien mieć charakter najzupełniej dobrowolny.

Sprawy tej nie należy podciągać pod sprawę składek ofiarodawczych na różne cele.

Za Naczelnika Wydziału

(—) *B. Kielski*

Ministerjalny Wizytator Szkół.

42.

**W sprawie przygotowania akcji letniej w. f. w roku 1934.
(lata szkolne 1933/34 — 34/35.)**

Okólnik Kuratorjum O. S. Łuckiego z dnia 17.IV.1934 r. Nr. O. WF-7663/34.

Planowe zorganizowanie akcji zimowej w. f. w szkołach dało zadowalające wyniki, które między innymi w narciarstwie wyraziły się sumą powyżej 50 kursów narciarskich, 1000 uczestników i 10.000 narciarzo-dni.

Niemniej planową powinna być i nie mniejsze osiągnąć wyniki akcja, przeprowadzona w okresie letnim.

Dla nadania jej jednolitego kierunku podaję następujące wytyczne, które powinny być przestrzegane.

A. Nowe programy wychowania fizycznego wyraźnie wyprzedzają młodzież z sal szkolnych na boiska, w pole, do obozów i t. p. W związku z tem w planie pracy, obejmującym całą młodzież danej szkoły, powinny być uwzględnione: 1) wycieczki, 2) gry i zabawy ruchowe oraz gry drużynowe, 3) sporty i 4) obozy letnie.

1) Program wycieczek, organizowanych dla całej szkoły i dla poszczególnych klas musi znaleźć wyraz w szczegółowym rozkładzie, w czasie, uwzględniać korelację z innymi przedmiotami, uprzednią zaprawę marszową i t. p.

Dla klasy pierwszej gimnazjum i kl. V, VI i VII szkół powszechnych należy zorganizować pod koniec bieżącego i na początku przyszłego roku szkolnego po jednej wycieczce pieszej na od-

ległość do 10 km. marszu dziennego i połączyć je z biwakowaniem, obozowaniem dziennym i grami polowemi.

2) Gry, zabawy oraz gry drużynowe winny znaleźć w tym okresie wyrównanie, konieczne ze względu na ćwiczenia w salach i klasach w okresie zimowym. Dyrekcje szkół średnich i zawodowych zatroszczą się, by zajęcia popołudniowe miały swój program, rozkład zajęć, odpowiednie warunki pracy i t. p.

3) Sporty letnie, zwłaszcza pływanie, powinny się cieszyć jak największą popularnością wśród młodzieży. W okolicach, w których znajduje się woda, szkoły powinny położyć nacisk na zorganizowanie nauki pływania, poprzedzonej grami i zabawami w wodzie.

Kierownictwa i Dyrekcje szkół zwrócą szczególniejszą uwagę na bezpieczeństwo życia i przestrzeganie przez młodzież zasad przyzwoitości. Tam, gdzie istnieją ku temu środki i warunki, zachęcam do propagowania kajakarstwa. Szkoły średnie nie powinny zaniedbywać również kolarstwa.

4) Obozy letnie. Nie wszystkim szkołom środki materialne pozwolą na organizowanie własnych kolonij wycieczkowych i obozów letnich dla młodzieży szkolnej, dlatego też, chcąc zapewnić jak największej ilości młodzieży pobyt na kolonjach i w obozach, proszę Dyrekcje i Kierownictwa Szkół, aby ze swej strony szły z jak największą pomocą tej młodzieży, która do obozów wyjeżdża, a w szczególności do:

- a) obozów szkolnych hufców P. W.;
- b)   "   "   "   P. W. K.;
- c)   "   "   drużyn harcerskich;
- d)   "   Straży Przedniej.

Powinny tu przyjść z pomocą Komitety Rodzicielskie, ułatwiając jak największej ilości młodzieży wyjazd do obozów harcerskich i Straży Przedniej. Szczególniej należałoby pomóc tym uczniom, których te organizacje w przyszłym roku upatrują na kierowników pracy na terenie szkoły i z tego powodu wysłanie ich na kurs czy do obozu instruktorskiego, organizowanego przez wymienione organizacje, jest konieczne.

5) Zbliżające się koncentracje szkolnych hufców p.w. wymagają uwagi ze strony P.P. Dyrektorów w celu uzgodnienia terminów, miejscowości i t. p., zabezpieczających młodzieży jak najlepsze warunki. P.P. Dyrektorzy tych szkół, przy których istnieją hufce, powinni odwiedzić obozy koncentracyjne osobiście lub przez delegatów Rady Pedagogicznej Szkoły.

B. Koniec roku szkolnego specjalnie nadaje się do wykazania całorocznego dorobku pracy szkoły w dziedzinie w.f. Doświadczenie wykazuje, iż najlepszą ku temu formą jest szkolne święto wychowania fizycznego, które winno stać się świętem nie tylko dla młodzieży, lecz również dla gron nauczycielskich i rodziców.

Szkoły średnie, powszechne i zawodowe, znajdujące się w większych miejscowościach lub miejscowościach, położonych blisko siebie, powinny co roku urządzać niezależnie od święta szkolnego wspólne terytorjalne święto i międzyszkolne rozgrywki sportowe w ramach obowiązujących programów i zarządzeń.

C. Przynajmniej raz do roku powinny być zorganizowane przez wychowawców fizycznych próby dla młodzieży o państwową odznakę sportową i odznakę strzelecką. Organizacją próby o P.O.S. dla młodzieży szkolnej swego środowiska mogłyby się zająć komisje przedmiotowe w. f. Połączenie próby P. O. S. z okresową próbą sprawności fizycznej znacznie ułatwi nauczycielstwu pracę.

D. Przypominam Dyrekcjom Szkół o zakazie należenia młodzieży szkolnej do towarzystw i klubów sportowych. Zwracam uwagę, że należycie zorganizowane szkolne koła sportowe odciągną młodzież od szukania zaspokojenia swych potrzeb poza szkołą, dając jej możliwość wyżycia się w ramach organizacji szkolnej.

E. Stwierdziłem, że fundusz gier i zabaw niezawsze jest wykorzystywany na potrzeby, dla których został stworzony. Zechce Dyrekcje zwrócić uwagę na należyte i całkowite zużycie funduszu w ramach zatwierzonego planu.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

43.

Okólniki i Komunikaty Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych.

OKÓLNIK Nr. 1/34.

W sprawie ożywienia działalności Kół T-wa.

Zarząd Komitetu Okręgowego na posiedzeniu swem w dniu 5.IV.1934 r. po zaznajomieniu się z akcją T-wa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych na Wołyniu, doszedł do przekonania, że, pomimo znacznej ilości Kół i członków, kwoty zebrane na rzecz T-wa są niedostateczne.

Zjawisko to można wytłumaczyć jedynie tem, że Koła nie przejawiały dostatecznej energii w kierunku rozwinięcia szerszej propagandy celów T-wa oraz nie wykazały dostatecznej sprężystości organizacyjnej.

W związku z powyższem Komitet Okręgowy zwraca się z prośbą do wszystkich Komitetów Obwodowych Kół oraz Dyrekcji, Kierownictw i Nauczycielstwa szkół wszelkich typów o gorliwsze zajęcie się akcją T-wa w celu zgromadzenia większych funduszy na budowę publicznych szkół powszechnych w Okręgu.

Komitet Okręgowy sądzi, że oprócz różnych sposobów ożywienia omawianej akcji, ze względów propagandowych i finansowych należałoby zwrócić uwagę na urządzenie wszelkiego rodzaju imprez dochodowych i zbiórek. Komitet zaleca wyzyskać na ten cel drugą połowę miesiąca maja (np. Święto Dziecka) i miesiąc

czerwiec. Poszczególne Koła winne zatroszczyć się o urządzenie imprez rozrywkowych, sportowych, przedstawień, koncertów, zabaw ludowych i t. p., które cieszą się zwykle dobrą frekwencją i dają niejednokrotnie niezły wynik pieniężny. Przy tego rodzaju imprezach łatwiej jest szerzyć skuteczną propagandę doniosłych zadań i celów Towarzystwa. Zarząd Komitetu ma nadzieję, że akcja ta zostanie z pomyślnym wynikiem niezwłocznie podjęta i przeprowadzona.

Prezes Komitetu Okręgowego (—) *J. Firewicz*.

Członkowie Prezydjum

(—) *J. Poniatowski*, (—) *W. Eymontt*, (—) *T. Szempliński*.

44.

OKÓLNIK Nr. 2/34.
do Komitetów Obwodowych

W sprawie zbierania składek członkowskich.

Komitet Okręgowy zwrócił uwagę, że składki członkowskie na rzecz T-wa nie są regularnie zbierane, ponieważ Okrąg Wołyński posiada już przeszło 13.000 członków T-wa, a tymczasem wpływy ze składek członkowskich zupełnie nie odpowiadają podanej ilości członków. Przyczyną tego może być ta okoliczność, że w niektórych większych ośrodkach powstały Koła o bardzo dużej ilości członków, co nie pozwala Zarządom tych Kół prowadzić ścisłej ewidencji regularnego wpłacania składek członkowskich.

W związku z powyższem Komitet Okręgowy zaleca by Koła o bardzo dużej ilości członków, tam gdzie na to warunki pozwalają, podzieliły się na mniejsze Koła, związane z siedzibą urzędu lub organizacji, na przykład Koła wojskowych, policji państwowej, szkół, sądów, gmin i t. p. Może to w znacznym stopniu ułatwić skarbnikom poszczególnych Kół regularne ściąganie składek członkowskich i prowadzenie ewidencji.

W Kołach zaś o kilkudziesięciu członkach można dla każdej mniejszej grupy członków wybrać po jednej osobie, któraby dopilnowała regularnego płacenia przez swoją grupę składek członkowskich, zbierała te składki, prowadziła ich ewidencję, a każdego miesiąca przekazywałaby je Skarbnikom Koła. Skarbnik ze swej strony obowiązany jest zebrane kwoty niezwłocznie przekazywać Komitetowi Okręgowemu w Równem na konto czekowe P. K. O. Nr. 501.850.

Zarząd Komitetu Okręgowego bardzo usilnie prosi Zarządy Komitetów Obwodowych i Kół o należyte regulowanie składek członkowskich.

Prezes Komitetu Okręgowego (—) *J. Firewicz*.

Członkowie Prezydjum:

(—) *J. Poniatowski*, (—) *W. Eymontt*, (—) *T. Szempliński*.

KOMUNIKATY

Uzupełnienie składu Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli publ. szk. powsz.

Zgodnie z ustępem 2 § 3 zarządzenia Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14.XII.1928 r. zawierającego przepisy o praktycznym egzaminie na nauczycieli publicznych szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 3 z roku 1929) Kuratorjum podaje do wiadomości, że Pan Kurator uzupełnił Skład Państwowych Komisji Egzaminacyjnych dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych na lata szkolne 1933/34, 1934/35 i 1935/36, podany w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego Nr. 10, str. 425 z roku 1933 przez powołanie na członków:

1. p. Bronisława Woźnego, p. o. kierownika 7-kl. publicznej szkoły powszechnej Nr. 2 w Sarnach — do Komisji Egzaminacyjnej VII rejonu obejmującego powiat sarneński,

i 2. p. Eugenjusza Korpaka, p. o. kierownika 7-kl. publicznej szkoły powszechnej w Horochowie — do Komisji Egzaminacyjnej VIII rejonu obejmującego powiat horochowski i włodzimierski.

Zmiany w składzie Komisji Egzaminacyjnych dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych.

W związku z komunikatem zamieszczonym w Dz. Urz. Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego Nr. 10, str. 425 z roku 1933 Kuratorjum komunikuje, że p. Jan Grela, p. o. Inspektora Szkolnego w Równem, został mianowany zastępcą prezesa Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych VI rejonu, obejmujący obwód szkolny rówieński.

Wobec tego automatycznie wygasł jego mandat zastępcy prezesa Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych V rejonu, obejmujący obwód szkolny łucki.

Nowe wzory akcji Banku Polskiego.

Na podstawie art. 5 statutu Banku przystępuje Bank Polski z dniem 3 kwietnia b. r. do bezpłatnej zamiany dotychczasowych akcji Banku Polskiego na akcje nowego wzoru. Nowe akcje imienne

będą wydawane w odcinkach po 25 i 100 sztuk, akcje natomiast na okaziciela w odcinkach po 1, 5 i 10 sztuk.

Zamianę dotychczasowych akcji imiennych i okazicielskich na nowe akcje okazicielskie będą załatwiać bezpośrednio Centrala i wszystkie Oddziały Banku; zamianę natomiast na nowe akcje imienne załatwiać będzie Biuro Księgi Akcjonariuszów w Warszawie. Pośredniczyć w tej zamianie będą wszystkie Oddziały Banku.

Pragnąc ułatwić urzędom państwowym zamianę akcji, znajdujących się u nich tytułem depozytów, kaucyj lub wadłów, Dyrekcja Banku wyraża zgodę, by wszystkie urzędy składały akcje do zamiany w imieniu swych klientów; urzędy jednak muszą przed dokonaniem zamiany porozumieć się z odnośnym klientem co do rodzaju i odcinków nowych akcji oraz uzyskać od niego odpowiednią dyspozycję.

Złożenie akcji do zamiany odbywać się będzie przy specjalnych deklaracjach, które można otrzymać we wszystkich Oddziałach Banku Polskiego. Akcje, przeznaczone do zamiany na okazicielskie, mogą być podane przy jednej wspólnej deklaracji. Przy zamianie na akcje imienne należy dla każdego klienta złożyć oddzielną deklarację.

Deklarację podpisują we właściwy sposób urzędy, składające akcje do zamiany. Przed złożeniem akcji do zamiany należy się porozumieć z odnośnym Oddziałem Banku a w Warszawie z Biurem Księgi Akcjonariuszów (Bielańska 10, tel. 5-87-70) w sprawie terminu, sposobu i techniki zamiany.

Cały proces zamiany akcji jest rozłożony na czas od 3.IV do 2.X b. r. Dzień 2 października nie jest bynajmniej terminem ostatecznym i posiadacze akcji będą mogli skutecznie zamianę również w terminach późniejszych. Wskazaniem jest jednak, aby urzędy — w miarę możliwości — dokonały zamiany w czasokresie wyżej podanym.

Sprawozdania szkolnych schronisk wycieczkowych.

Na podstawie pisma Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 29.III.1934 r. Nr. I.WF.-1158/34 — Kuratorium podaje do wiadomości sprawozdanie z ruchu wycieczek w szkolnych schroniskach wycieczkowych na Wołyniu:

Liczba szkolnych schronisk		Liczba osób korzystających		Co wykazuje spadek	Liczba udzielonych noclegów		Co wykazuje spadek	UWAGI
ROK		ROK			ROK			
1932	1933	1932	1933		1932	1933		
6	7	2223	1998	011 0/0	2952	2723	8,77 0/0	

Najlepiej było wykorzystane schronisko w Liceum Krzemienieckim 903 osoby o 1544 noclegach oraz schronisko w Kostopolu, wykazujące ponad 300 osób korzystających z niego.

Komunikat w sprawie kursów krajoznawczych organizowanych przez Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego w czasie wakacyj letnich 1934 r.

1. Kurs krajoznawczy poznania Wilna. Program kursu obejmuje: Historję sztuki i kultury Wilna. Wiadomości z etnologji Wileńszczyzny. Rzut oka na geografję i geologję Wileńszczyzny. Rzut oka na sytuację gospodarczą wileńską. Bogactwa naturalne Wileńszczyzny. Kurs odbędzie się w Wilnie, w czasie od 17 do 30 czerwca r. b. Mieszkanie i utrzymanie zapewnione w szkolnem schronisku wycieczkowcom w Wilnie, ul. Dominikańska 3/5 za opłatą dziennie — 3 zł., albo za cały kurs — 40 zł.

2. Kurs Żeglarski nad Naroczem (największe jezioro w Polsce). Grupa męska i żeńska w czasie od 2 do 22 lipca b. r. Dojazd do st. kol. Kobylniki, a następnie na miejsce kursu—3 klm. Program kursu obejmuje: coddzienną gimnastykę, wiosłowanie na kajakach, pływanie, żeglarstwo i gry sportowe. Zakwaterowanie i utrzymanie w szkolnem schronisku za opłatą za cały kurs—50 zł.

3. Wycieczka po województwach wileńskiem, nowogródzkim i białostockim w czasie od 2 sierpnia do 15 sierpnia r. b. Program zwiedzania obejmuje: Wilno, Narocz, Troki, Druskieniki, Grodno, Augustów, Suwałki, Wigry, Nowogródek i Świteż. — Koszta utrzymania, noclegi i zwiedzania wyniosą około 45 zł.; przejazdy do Wilna po przez wszystkie miejscowości do Świtezi — 20 zł., tak, że ogółem koszt wycieczki wyniesie około 65 zł. — Punkt zborny dla wycieczki w dn. 2 sierpnia r. b. w Wilnie, w szkolnem schronisku wycieczkowem, ul. Dominikańska 3/5, a rozwiązanie wycieczki w dn. 14 sierpnia r. b. nad Świtezią.

Uwagi ogólne. W organizowanych kursach i wycieczce mogą brać udział nauczyciele ze wszystkich szkół z terenu całej Rzeczypospolitej. Prócz opłat poprzednio przy każdym kursie wymienionych, każdy z uczestników (czek) obowiązany jest wpłacić tytułem wpisowego — 15 zł. (piętnaście złotych).

Zgłoszenia na kurs należy przesyłać w terminie do 3 czerwca r. b. do Komisji Wycieczkowej Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego w Wilnie, ul. Wolana 10. — Do zgłoszenia należy dołączyć znaczek pocztowy, za 30 gr. na odpowiedź i dowód wpłacenia wpisowego, bez czego zgłoszenie nie będzie rozpatrywane i pozostanie bez odpowiedzi. — Wpłaty należy skutecznie tylko przez P. K. O. na Nr. 60150, konto Komisji Wycieczkowej Kuratorjum O. S. Wil. Wpisowe oraz opłaty mogą być wnoszone częściami, w dowolnych ratach, z tem by całość była wniesiona — wpisowe do 3.VI.34 r. a inne opłaty nie później niż pierwszego dnia kursu (wycieczki).

Każdy z uczestników (czek) przed 15 czerwca r. b. otrzyma kartę przyjęcia na kurs (wycieczkę), na podstawie której otrzyma od najbliższej Komendy W. F. i P. W. zlecenie na przejazd, uprawniające do przejazdu według taryfy wojskowej (około 20⁰/₀ normalnej opłaty) na kurs (wycieczkę) i powrót do miejsca zamieszkania.

Instytut Wykładów o Kulturach Narodów Słowiańskich.

Przy Zarządzie Głównym Związku Wszechsłowiańskiego i pod jego egidą powstał Komitet Propagandy Instytutu Wykładów o Kulturach Narodów Słowiańskich, wchodzącego w skład Kolegium Międzynarodowych Wykładów Akademickich im. Marszałka Piłsudskiego w Gdyni, (Kolegium to, istniejące od roku 1932, składa się z dwóch działów, a mianowicie Instytutu Międzynarodowych Wykładów Nauk Administracyjnych i Gospodarczych i Instytutu Wykładów o Kulturach Narodów Słowiańskich). W latach 1932 i 33 na Wykłady w Kolegium uczęszczało każdego roku około 150 słuchaczy z Polski, Jugosławiji, Czechosłowacji, Rumunji i innych krajów.

W roku bieżącym odbędą się w Instytucie Wykładów o Kulturach Narodów Słowiańskich, wykłady w czasie od dnia 15 lipca do 1 sierpnia 1934 roku. Wykłady odbywać się będą w auli Szkoły Państwowej Morskiej w Gdyni i w gmachu Instytutu Handlu Morskiego, położonego obok Szkoły Morskiej. Słuchacze i słuchaczki mają zapewnione pomieszczenie wraz z całym utrzymaniem w tychże gmachach w cenie 5 zł. dziennie. Program wykładów w roku bieżącym obejmuje przedmioty następujące:

I. Prof. W. W. P. i Doc. Uniw. Warsz. Dr. Stanisław Poniatowski: etnografia Pomorza. Zwyczaje rodzinne ludów słowiańskich. Wycieczka etnograficzna wzdłuż wybrzeża.

II. Prof. Uniwersytetu w Zagrzebiu Dr. Franciszek Ilesić: zarys historii i literatury jugosłowiańskiej.

III. Doc. Uniwersytetu Warszawskiego Dr. Józef Gołąbek: literatura czeska.

IV. Prof. Politechniki Warszawskiej, Arch. Lech Niemojewski: architektura.

V. Doc. W. W. P. Wacław Husarski: malarstwo.

VI. Doc. W. W. P. Dr. Stefan Truchim, Radca Ministerstwa W. R. i O. P.: szkolnictwo wyższe w Polsce.

Ponieważ w roku 1933 na wykłady w Instytucie uczęszczało między innymi wielu dyrektorów (ek) i nauczycieli (ek) szkół średnich z całej Polski, Kuratorjum podaje do wiadomości nauczycielstwa szkół średnich na terenie Okręgu powyższy program tegorocznych wykładów z zachęceniem do wczesnego zgłaszania się na te wykłady. Opłata za całość wykładów w Instytucie wynosić będzie 15 złotych.

Uczestnicy wykładów otrzymają także zniżki kolejowe, o ile już ich nie posiadają jako urzędnicy państwowi.

Zgłoszenia uczestników należy nadsyłać pod adresem: Biuro Kolegium Międzynarodowych Wykładów Akademickich w Gdyni. Warszawa, ul. Wspólna Nr. 54 (Sekretarka Pani Janina Klemańska).

„Gdynia — Port Rzeczypospolitej”.

Kuratorjum zwraca uwagę na wydawnictwo Instytutu Bałtyckiego p. t. „Gdynia — Port Rzeczypospolitej”.

Książka ta na wzór wydawnictwa „Dziesięcioro o Pomorzu” w przystępny, lecz równocześnie ścisły sposób omawia zagadnienie Gdyni, przedstawiając powody jej zbudowania, jak i jej znaczenie dla Państwa Polskiego, podając jednocześnie szczegółowy opis urządzeń portowych. Liczne ilustracje dają materiał poglądowy, łatwy do wyzyskania, nawet dla wyświetlenia przez epidjaskop.

Cena egzemplarza wynosi 1 zł. 50 gr. Dla szkół, nauczycielstwa i młodzieży przyznawany jest 40% rabat. W razie zakupu większej ilości ponad 10 egzemplarzy cena zostaje obniżona do 50 gr. za egzemplarz, przy zakupie 100 egzemplarzy cena wyniesie tylko 25 gr.

Zamówienia należy kierować do Dyrekcji Instytutu Bałtyckiego: Toruń, Żeglarska 1, konto P. K. O. Nr. 170.155.

Święto morza.

Zarząd Główny Ligi Morskiej i Kolonjalnej postanowił, że tegoroczny obchód „Święta Morza” odbędzie się w całej Polsce, w-g ustalonego już zwyczaju, w dniu 29 czerwca. Obchód odbędzie się pod hasłem zbiórki na Fundusz Obrony Morskiej, oraz mobilizacji młodego pokolenia dla służby Polski na morzu. W Gdyni projektowany jest na ten dzień Wielki Złot Młodzieży Polskiej wszystkich organizacyj młodzieży.

Zarząd Główny przystąpił do zorganizowania Komitetu Honorowego, Głównego Komitetu Wykonawczego, oraz Komitetów Lokalnych.

Program tegorocznego „Święta Morza” będzie podany do publicznej wiadomości w najbliższym czasie.

Komunikat szybowcowy.

Zarząd Koła Szybowcowego w Krzemieńcu podaje do wiadomości, że z dn. 1 lipca 1934 r. rozpoczyna, jak w roku ubiegłym szkolenie szybowcowe w Kulikowie pod Krzemieńcem.

Program szkolenia obejmuje: I naukę pilotażu na szybowcach do kat. „A”, II naukę pilotażu na szybowcach do kat. „B” III przygotowanie pilotów kat. „B” do kat. „C”.

Równocześnie z zajęciami praktycznymi, w godzinach wolnych od zajęć, odbywać się będą wykłady teoretyczne z dziedziny aerodynamiki, mechaniki lotu, techniki lotu i lądowania, konstrukcji i budowy szybowców, instrumentów pokładowych, wyboru terenów, oraz zajęcia praktyczne w warsztacie przy montażu i naprawie szybowców.

Termin kursu od dnia 1 lipca 1934 r. do dnia 21 lipca 1934.

W razie napływu większej ilości zgłoszeń kurs będzie powtórzony.

Zgłoszenia: Na kurs szybowcowy przyjmowani będą kandydaci od lat 16 wzwyż. Podania kandydatów na kurs winny być przesłane pod adresem Koła Szybowcowego w Krzemieńcu ul. Dyrektorska 29 m. 4 w terminie najpóźniej do dnia 20 czerwca 1934 r.

Do podania należy dołączyć:

1. własnoręcznie napisany życiorys
2. 3 fotografie w formacie paszportowym
3. świadectwo zdrowia wydane przez poradnię sportowo-lekarskie przy ośrodkach wychowania fizycznego.

Uwaga: Poradnie takie znajdują się w nast. miastach: Warszawa, Lublin, Łuck, Grodno, Wilno, Białystok, Łódź, Kraków, Katowice, Lwów, Poznań, Toruń (lekarz 4 p. l.) Bydgoszcz (lek. C. W. P. L.), Brześć n/B. Przemyśl, Kielce i Krzemieniec (lek. Powiat).

Wymienione poradnie udzielają badań bezpłatnie.

4. świadectwo przynależności do organizacji lotniczej
5. dla niepełnoletnich — zezwolenie rodziców lub prawnych opiekunów, potwierdzone przez władze administracyjne
6. opłatę w wysokości zł. 10 — na poczet przyszłej należności za szkolenie, która w razie rezygnacji kandydata z kursu przechodzi na rzecz Koła
7. znaczek pocztowy na odpowiedź.

Kierownictwo. Szkolenie odbywać się będzie pod fachowym kierownictwem zaangażowanych przez Koło Szybowcowe dyplomowanych instruktorów. Wszyscy szkolący się zarówno jak i przybyli goście muszą ściśle przestrzegać na starcie wszelkich przepisów, postanowień i regulaminów obowiązujących podczas lotów i stosować się do zarządzeń kierownictwa szkoły, pod rygorem natychmiastowego usunięcia z lotniska. Członkom kursu będą przydzielane poszczególne funkcje, które pełnić będą bezpłatnie.

Opłaty. Opłaty wynosić będą dla członków klubów lotniczych i Kół Szybowcowych:

1. za szkolenie w pilotażu do kat. „A” zł. 65.—
2. „ „ „B” zł. 35.—
3. „ „ przygotowanie „ do kat. „C” zł. 25.— (dla pilot. kat. „B”)

Dla osób niestowarzyszonych w organizacjach lotniczych stawki są podwójne.

Opłaty za szkolenie winny być uregulowane przed rozpoczęciem kursu.

Kandydaci, którzy w terminie właściwym opłat nie wniosą, nie będą dopuszczeni do szkolenia.

Wyżywienie i zakwaterowanie wynosić będzie 2.20 zł. dziennie, opłacane na ręce kierownika kursu — tygodniowo zgóry.

Opieka sanitarna. Uczniowie korzystać będą przez cały czas trwania kursu z bezpłatnej opieki sanitarnej

Wyekwipowanie. Koło Szybowców zaleca uczniom zabieranie:

1. ubrań umożliwiających pracę na szybowisku i w warsztacie
2. kostjumów sportowych
3. własnej pościeli.

*Zarząd Koła Szybowcowego
w Krzemieńcu.*

W sprawie różki chrabąszcza majowego.

Polska jest krajem wybitnie rolniczym — rola to warsztat pracy 70% ogółu mieszkańców a główny produkt — płody ziemi. Te jednak są niszczone rok rocznie przez choroby i szkodniki, a straty roczne ponoszone przez producentów przedstawiają się zawrotną cyfrą milionów. Jako przykład prawdziwości tego twierdzenia niech posłuży jeden tylko grzyb pasorzytujący wyłącznie na kłosach pszenicy, t. zw. śnieć cuchnąca, która na Wołyniu obniża rocznie plon tej rośliny średnio o trzy miliony złotych.

Opiekę nad stanem zdrowotnym roślin uprawnych kraju pełni Służba ochrony roślin i tej to młodzieży u nas dziedzinie nauk stosowanych, szybko obecnie rozwijające się i przekształcające się, życie rolnicze stawia zadania wymagające natychmiastowego praktycznego rozwiązania, zadania ważne lecz skomplikowane i trudne z powodu niedostatecznego wyświeślenia ich przez naukę, względnie szczupły stosunkowo zespół fachowców, poświęcających się tej dziedzinie pracy.

Do takich zagadnień, wymagających śpiesznego rozwiązania, z punktu widzenia gospodarczego całego kraju, należy, między innymi, chrabąszcz majowy, powszechnie znany owad, jeden z najgroźniejszych szkodników wszystkich działów naszej produkcji roślinnej.

Sprawa chrabąszcza majowego staje się aktualną każdej wiosny, gdy rozpoczyna się lot tego owada a równoczesny brak ścisłych wiadomości o jego lotach różkowych oraz ich zasięgu na danym terenie powoduje bezsilność tych, których obowiązkiem jest nieść zorganizowaną i skuteczną pomoc zagrożonemu rolnictwu.

Dziś dla Wołynia, sprawa chrabąszcza znalazła częściowo swoje rozwiązanie, dzięki pomocy Ogółu Nauczycielstwa oraz życzliwego ustosunkowania się do tej akcji Jego Władz Przełożonych, to też po zestawieniu dostarczonych materiałów uważamy za swój obowiązek zdać sprawozdanie z osiągniętych wyników pierwszego etapu naszej współpracy.

STACJA OCHRONY ROŚLIN W. I. R. W ŁUCKU

Mapa różki chrabąszcza majowego w 1933 roku

zestawiona przy współpracy Nauczycielstwa szkół powsz. Okr. Szk. Łuckiego.

Mapa
różki chrabąszcza
majowego
na Wołyziu
w roku 1933

Trójkątami oznaczono miejscowości objęte różką.
Kółkami oznaczono miejscowości wolne od różki.

Na terenie oznaczonym trójkątami podobnego rozmieszczenia różki należy oczekiwać w roku 1937 — 1941 — 1945 i t. d.

Na rycinie przedstawiającej teren Wołynia, oznaczono kółkami te miejscowości, w których stwierdzono brak rójki, trójkątami zaś miejscowości wystąpienia rójki. Uwzględniając czteroletni rozwój chrabąszcza majowego można z góry przewidzieć, że na terenach objętych rójką w r. 1933, podobnego zasięgu rójki należy oczekiwać w roku 1937, 1941, 1945 i t. d. Obraz więc rójki z roku 1933 jest dla Wołynia dokumentem i równoczesną wskazówką na cały szereg lat, gdzie i w które lata należy koncentrować pracę popularyzacyjno-organizacyjną celem uzyskania konkretnych wyników w walce z tym szkodnikiem.

Prócz rezultatu o charakterze gospodarczym, wynik naszej współpracy jest również pewnym dorobkiem naukowym, który w przyszłości może ułatwić wyjaśnienie dalszych zagadnień, związanych z występowaniem tego owada, jak łączność między terenami rójkowymi a pasami klimatycznymi, formacjami geologicznymi lub botanicznymi, ewentualnie przyczynowość występowania na jednym terenie dwóch bardzo bliskich sobie gatunków — chrabąszcza majowego i chrabąszcza kasztanowca.

W zakończeniu niniejszego sprawozdania pozwalamy sobie złożyć podziękowanie za cenną pomoc udzieloną nam przez Ogół Nauczycielstwa Wołynia, które nie zważając na ciężkie obowiązki swego zawodu zawsze oddaje w ofierze swe wolne od pracy chwile, gdy tego wymaga dobro kraju.

Ponieważ praca zapoczątkowana, obliczona jest na okres kilkulatni, celem uzyskania pełnego obrazu występowania chrabąszcza na terenie Wołynia, wobec tego kwestionariusze na rok 1934 zostały, w porozumieniu z Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego, przesłane na ręce p. p. płatników. Do każdego kwestionariusza dołączono dla użytku szkoły jedną ilustrację „Rozwój motyla Przędki pierścienicy — szkodnika drzew owocowych”.

Inż. Z. Dąbrowski

Kierownik

Stacji Ochrony Roślin W. I. R.

w Łucku.

W Y K A Z

złożonych kwot na budowę Szkoły im. Legjonów w Kostjuchnowce.

Saldo z dziennika urzędowego Nr. 4 z 1934 r.	12.395 zł. 90 gr.
1) 7-klasowa Szkoła Powszechna w Beresteczku	19 " — "
2) Szkoła Powszechna w Holatynie Dolnym	1 " — "
3) Chór Ludowy przy Szkole Powszechnej w Kustyniu	3 " — "
4) Żeń. Szkoła Zawodowa Związku Pracy Obywat. K. w Równem	100 " — "

5) Związek Naucz. Polsk. Ognisko Ostróg n/H .	34	„	55	„
6) Wychowank. Gimn. Pań. Zdołbunów z ok. imie- nin p. Dyrektora .	30	„	—	„
7) Komitet im. Polskiej Góry przy Gimn. Państw. w Łucku	108	„	50	„

R a z e m . 12.691 zł. 95 gr.

U w a g a: Ogólny wpływ zmniejsza się o 4 zł. mylnie zaliczonych pod poz. 508 na str. 284 dziennika urzędowego Nr. 7 z 1933 r.

O g ł o s z e n i e.

Na podstawie zarządzenia Pana Kuratora Okręgu Szkolnego Łuckiego z dnia 8.I.1934 r. Nr. II-288/34 zostaje zamknięte z dniem 16 czerwca 1934 r. Gimnazjum Koedukacyjne z polskim językiem nauczania Abrahama Karaulnika w Dubnie.

K O N K U R S.

Na zasadzie art. 11 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 104 z roku 1932, poz. 873) Kuratorjum ogłasza konkurs na stanowisko kierownika 5-klasowej publicznej szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Stęzarczycach, gminy Korytnica, pow. włodzimierskiego.

Kandydaci, ubiegający się o powyższe stanowisko, winni odpowiadać warunkom, przepisanym w art. 12 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli. Pierwszeństwo będą mieli kandydaci, posiadający dodatkowe, poza przepisanymi, kwalifikacje zawodowe.

Podania należy wnosić drogą służbową do Pana Inspektora Szkolnego we Włodzimierzu w terminie czterotygodniowym od daty ukazania się niniejszego ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum.

S p r o s t o w a n i e.

W Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego Nr. 8 z 1928 r., na stronie 266, w dziale „Ruch służbowy” zamieszczono mylnie wzmiankę o mianowaniu z dniem 5.IX. 1928 r. p. Marka Pietruka, kierownikiem 3-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Starożukowie, pow. rówieńskiego, co niniejszem Kuratorjum prostuje, gdyż p. Pietruk został przeniesiony z dniem 1.X. 1928 r. na stanowisko nauczyciela do wyżej wymienionej miejscowości i od dnia 8.X. 1928 r. powierzono mu pełnienie obowiązków kierownika.

WYDAWNICTWA ZALECONE.

„Zrąb”.

Wyszedł z druku Nr. 1/17 kwartalnika „Zrąb”,*) jedyne go w Polsce czasopisma omawiającego — na szerokim podłożu psychologicznym i społecznym — zagadnienia wychowania oywatelsko państwowego.

W kilku ostatnich Nr-ach kwartalnika „Zrąb” omawiane były przede wszystkim wszelkie sprawy związane z ostatnimi reformami w dziedzinie szkolnictwa.

Nr. 1/17 zawiera artykuł *prof. Juljusza Kleinera*—W sprawie utworzenia Rady Naukowej, w którym autor podkreśla pełne zrozumienie Rządu polskiego dla roli piśmiennictwa — dające w efekcie stworzenie Akademii Literatury — dowodzi konieczności zorganizowania polskiej twórczości naukowej i daje zarys projektu organizacyjnego Najwyższej Rady Naukowej — instytucji ogólnie kulturalnej. *Prof. Tadeusz Wałek Czernecki* w artykule Projekt Statutu Instytutu Polski — daje projekt statutu dla instytucji tego typu, oparty jednak na odmiennych zasadach. Artykuł *prof. Zygmunta Czernego*—Ogólne problemy reformy studjów wyższych w Polsce — jest ważkim argumentem dowodzącym żywotnej potrzeby stworzenia instytucji typu projektowanej Najwyższej Rady Naukowej. *Dr. M. Altbauer* w artykule Język polski w szkole żydowskiej porusza sprawę wydania specjalnych podręczników języka polskiego dla szkół mniejszościowych w Polsce. Problemy związane z wizytacją w szkołach omawiają w artykułach dyskusyjnych. *Helena Witkowska* „Z doświadczeń instruktorki nauki oywatelskiej, *Jerzy Ostrowski* — „Inicjatywne formy pracy wizytatora”, *Tadeusz Bornholtz* — „W sprawie wizytacji”, *Helena Leleszówna* w artykule „O teoretyczne podstawy wychowania państwowego” analizuje i podkreśla momenty mogące usunąć pewne trudności praktykom — w pracach *prof. St. Bystronia* — „Wychowanie państwowe” i *dr. K. Sośnickiego* — „Podstawy wychowania państwowego”. Zamyka Nr. artykuł *dra K. Sośnickiego* — „Prostowanie interpretacji”.

W peticie 1/17 N-ru kwartalnika „Zrąb” znajdujemy omówienia książek z zakresu psychologii, socjologii, podręczników szkolnych dla klas zreformowanych szkoły powszechnej i gimnazjum, wydawnictw naukowych dla nauczycieli i młodzieży szkolnej. Wreszcie sprawozdania prasy pedagogicznej polskiej i zagranicznej, oraz kronikę.

Całość N-ru pozostawia wrażenie poważnej pracy świadomych swego celu ludzi. Czasopismo winno się znajdować nietylko

*) „Zrąb” czasopismo kwartalne, wydawnictwo Towarzystwa Kultury i Oświaty. Warszawa, Al. Róż 2. Tom 17. Rok V.

w każdej bibliotece szkolnej, lecz każdego poszczególnego nauczyciela, który znajdzie w niem wiele materiału do przemyślenia i przedyskutowania.

Warunki prenumeraty począwszy od N-ru 1/17 zostały znacznie obniżone.

Zeszyt IV (tomu 2-go) zarysu encyklopedycznego „Świat i Życie”.

Ukazał się zeszyt IV zarysu encyklopedycznego „Świat i Życie” (red. prof. dr. Zygmunt Łepicki, nakład Książnicy-Atlas). Najważniejszym i największym artykułem tego zeszytu jest art. „Francja” (prof. dr. St. Pawłowski i J. Stempowski), w którym nakreślony jest szeroki obraz geografji, historii i kultury Francji. W zeszycie niniejszym „Świata i Życie” bardzo bogato reprezentowana jest również przyroda i technika. Otwiera ten dział ciekawy artykuł prof. dr. St. Ziemeckiego p.t. „Fotoelektryczność”, w którym autor mówi o niedawno odkrytem zjawisku fotoelektrycznem i o szerokiem zastosowaniu „oka elektrycznego” jakim jest komórka fotoelektryczna. W art. „Fotografja” inż. M. Romer omawia szeroko podstawy naukowe zjawiska fotografji, dr. T. Jaczewski w jasny i przejrzysty sposób wyjaśnia pojęcie „Gatunku o naukach biologicznych”, dr. Piotr Słonimski opisuje najróżniejsze „Gady”, żyjące obecnie u nas i na całym świecie, zaś prof. dr. Jan Lewiński zaznajamia czytelnika z gadami — potworami przedhistorycznymi, o których mówią nam już tylko kamienie i wykopaliska. W zeszycie niniejszym znajdują również czytelnicy jasny i popularny wykład o tak zawiłem zagadnieniu, jakim są „Funkcje” (dr. Otto Nikodym), czytelnicy wreszcie, którzy interesują się zagadnieniami wojskowemi, znajdują i dla siebie materiał interesujący: kpt. K. Biesiekierski pisze tu mianowicie o „Fortyfikacjach”, pułkownik zaś Tadeusz Różycki o tak aktualnem zagadnieniu, jak „Gazy bojowe”.

Liczne i starannie dobrane ilustracje uzupełniają ten ciekawy numer.

Państwowa Centralna Biblioteka Pedagogiczna.

Nabytki w dziale pedagogiki.

Korczak, J. Prawo dziecka do szacunku. W-wa, 1929. Tow. Wydawnicze.

Kotula, O.—Tłuczek, P. Podręczny poradnik dla kierowników i nauczycieli szkół powszechnych. Łódź, 1934. Drukarnia Państwowa.

Kursa, S. — Pisarski, T. — Grellerówna, D. Wychowanie w środowisku małomiasteczkowem. Pod red. prof. Z. Mysłakowskiego. Lwów, 1934. Książnica-Atlas.

- Pietrusiewicz, St. Naukowa organizacja w zastosowaniu do pracy w klasach starszych. Psychologiczne podstawy pracy wydajnej przy nauczaniu przedmiotów teoretycznych w szkole. W-wa, 1934. Dom Książki Polskiej.
- Russell, B. Wychowanie a ustrój społeczny. W-wa, 1933. „Rój”.
- Spasowski, Wł. Wyzwolenie człowieka w świetle filozofji, socjologii pracy i wychowania ludzkości. W-wa, 1933. Hoesick.
- Szelejewski, J. Dziecko wiejskie. Poznań, 1933. „Przyjaciel szkoły”.
- Szelejewski, J. Wielkomięskie dziecko proletarjackie. Poznań, 1934. „Przyjaciel szkoły”.

Nabytki w innych działach.

- Adamczewski, St. Serce nienasycone. Książka o Żeromskim. Poznań, b. r. Wegner.
- Adler, A. Znajomość człowieka. Charakter. W-wa, b. r. Pol. Tow. Przyjaciół Książki.
- Araszkiewicz, F. Bolesław Prus i jego ideały życiowe.
- Batiuszkow, P. N. Wołyń. Istoriceskija sud'by jugozapadnago kraja. Petersburg, 1888.
- Bondy, Z. de. Słownik rzeczy i spraw polskich. W-wa, 1934. Arct.
- Brandes, J. Główne prądy literatury XIX stulecia. Tomów 5. W-wa, 1882/85. „Prawda”.
- Brzozowski, St. Współczesna krytyka literacka w Polsce. W-wa, 1907. Fiszer.
- Bystroń, J. St. Człowiek i książka. W-wa, b. r. Gebethner i Wolff.
- Cepnik, H. Ignacy Mościcki. Zarys życia i działalności. Wyd. 3. W-wa, 1933. Instytut Propagandy Państwowotwórczej.
- Corvi, A. M. Italja współczesna. W-wa, 1925. Hoesick.
- Demel, Fr. — Lipiński, W. Pułkownik Leopold Lis-Kula. W-wa, 1932.
- Dębicki, Z. Portrety. Serja I, II. W-wa, 1927/28. Gebethner i Wolff.
- Dubiecki, M. Romuald Traugutt i jego dyktatura podczas powstania styczniowego 1863/64. Wyd. 4. Kijów, 1912. Idzikowski.
- Dubiecki, M. Rys dziejów najnowszych od r. 1815 po 1875... Wilno, 1880. Zawadzki.
- Eddington, A. S. Nowe oblicze natury. Światopogląd fizyki współczesnej. W-wa, 1934. „Mathesis Polska”.
- Feldman, W. Henryk Ibsen. Lwów, 1922. Altenberg.
- Felsztyn, T. Pogadanki o zawodach strzeleckich. W-wa, 1934. Instytut Wydawnictw Strzeleckich.
- Fiszer, A. Lud polski. Podręcznik etnografji Polski. Lwów, 1926. Zakład im. Ossolińskich.

- Gliwic, H. Materiał ludzki w gospodarce światowej. Tom I, II. W-wa, 1934. Trzaska-Ewert-Michalski.
- Hill, A. V. Żywe maszyny. W-wa, 1934. „Mathesis Polska”.
- Hołowko, T. Ostatni rok. W-wa, 1932. Książnica-Atlas.
- Karaffa-Korbutt, K. Higiena. Kurs Uniwersytecki. Wyd. 2. Wilno, 1934. Zawadzki.
- Kendal, J. Nowoczesna alchemia. W-wa, 1934. Trzaska-Ewert-Michalski.
- Kleiner, J. Mickiewicz. T. I. Dzieje Gustawa. Lwów, 1934. Zakł. im. Ossolińskich.
- Kleiner, J. Studja z zakresu literatury i filozofji. W-wa, 1925. Biblioteka Polska.
- Komarnicki, W. Ustrój Państwowy Rzeczypospolitej Polskiej. Wyd. 2. W-wa, 1934. Hoesick.
- Konopnicka, M. Mickiewicz. Jego życie i duch. Kraków, b. r.
- Krzywicki, L. Studja socjologiczne. W-wa, b. r. Gebethner i Wolff.
- Lindworsky, J. Psychologja eksperymentalna. Kraków, 1933. Wyd. Ks. Jezuitów.
- Łódzia, J. Józef Piłsudski. Kraków, 1934. (Pamiętniki). Pamiętniki bezrobotnych. W-wa, 1933. Instytut Gospodarstwa Społecznego.
- Pigoń, St. „Pan Tadeusz”. Wzrost, wielkość i sława. Studium literackie. W-wa, 1934. Kasa im. Mianowskiego.
- Pobóg - Malinowski, W. Akcja bojowa pod Bezdunami 26.IX-1908. W-wa, 1933. Główna Księgarnia Wojskowa.
- Stachiewicz, J. — Lipiński, W. Polska Organizacja Wojskowa. Szkice i wspomnienia. W-wa, 1930. Hoesick.
- Składkowski, S. F. Moja służba w brygadzie. t. I, II. W-wa, 1933. Instytut Badań Najnowszej Historji.
- Szweykowski, Z. „Lalka” Bolesława Prusa. W-wa, 1927. Gebethner i Wolff.
- Wasilewski, Z. Jan Kasprowicz. Zarys wizerunku. W-wa, b.r. Gebethner i Wolff.
- Wasilewski, Z. Od romantyków do Kasprowicza. Wyd. nowe. W-wa, 1914. Gebethner i Wolff.
- Wasilewski, Z. Wspomnienia o Janie Kasprowiczu i Stefanie Żeromskim. W-wa, 1927. Gebethner i Wolff.
- Weyssenhoff, J. — Biało-brzeski, Cz. — Wertenstein, L. Od gwiazdy do atomu. W-wa, 1934. Trzaska — Ewert — Michalski.
- Włodek, L. Bolesław Prus. W-wa, 1919. Gebethner i Wolff.
- Wojciechowski, K. Przewrót w umysłowości i literaturze polskiej po roku 1863. Lwów, 1928. Książnica-Atlas.
- Wojciechowski, K. Wiek oświecenia. Historia literatury wieku oświecenia w Polsce. Lwów, 1926. Zakład im. Ossolińskich.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

J. ŚLIWIŃSKI
Równe.

Indywidualizacja w nauczaniu ćwiczeń cielesnych.

Z chwilą rozpoczęcia pracy w swym zawodzie, każdy z nauczycieli ćwiczeń cielesnych przekonywał się, iż uczniowie klas, w których prowadził zajęcia, nigdy nie stanowili pod żadnym względem jednolitego zespołu. Fakt ten utrudnia i obniża wyniki, czemu znowu najróżnorodniejsze metody pracy starają się zaradzić.

Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących co roku stwarzają sito selekcji promocjami, chcąc w ten sposób stworzyć dla swej pracy mniej więcej jednolity poziom klasy. W o wiele trudniejszych warunkach znajduje się nauczyciel ćwiczeń cielesnych, gdyż przyczynienie się do powtarzania klasy przez kilku lub kilkunastu uczniów, kwestji jednolitego poziomu grupy ćwiczących nie rozwiąże.

Wynika z tego, iż jedynym organizacyjnym rozwiązaniem byłoby stworzenie kilku grup ćwiczebnych z młodzieży całej szkoły, ale wobec przyjętej organizacji pracy w szkolnictwie, nauczyciel ćwiczeń cielesnych musi znaleźć rozwiązanie w ramach klas.

Na tej płaszczyźnie stanęły wskazania nowych programów ćwiczeń cielesnych, uwzględniając w całej rozciągłości normy indywidualizacji wysiłku w prowadzonej przez nauczycieli pracy.

Zastanówmy się, jak w praktyce wykorzystujemy to wskazanie.

Najprostszym podejściem było przyjęcie stanowiska negacji t. j. zwalniania od obowiązkowego udziału w ćwiczeniach słabych, chorych, „niechętnych” i t. p., przez co uzyskiwaliśmy mniejszą lecz sprawniejszą grupę ćwiczących. Jest to droga słuszna i byłaby również łatwą, gdyby nie jej charakter krzywdzący. Dlatego też przyjęto tutaj miernik, jakim jest lekarz i jego badania.

Pierwsze okresowe badania eliminują nam tę grupę młodzieży, którą lekarz całkowicie zwalnia od ćwiczeń (ułamni, niedomogi serca i t. p.). Z tą młodzieżą nie mamy kłopotu, gdyż w zupełności wyłamuje się z pod naszych wpływów. Nawiasem chcę dodać, iż kwestji prowadzenia ćwiczeń cielesnych dla tej młodzieży,

dotychczas w szkolnictwie szerzej nie omawiano ani dyskutowano. Drugą grupę stanowi ta młodzież, której lekarz udziela okresowego zwolnienia od ćwiczeń (poważniejsze skaleczenia, okres rekonwalescencji i t. p.), a która dla nauczycieli ćwiczeń cielesnych stwarza ciągnący się klucz malkontentów, lub niejako naturalnie dostarcza do zespołu klasy słabiej ćwiczących lub mniej usprawnionych. Tę samą grupę kompletują zarządzenia szkolne, zwalniając młodzież na „pewien okres” z tytułu nieopłaconego czesnego.

Trzecią grupę tworzy ta młodzież, której lekarz po badaniu zalecił unikania pewnych form ruchu (zwis, skok i t. p.). Powyższe wskazania lekarskie, jako uwzględniające indywidualne możliwości uczniów, wiążą nauczyciela w pracy, stwarzając mu nowe utrudnienia, nad którymi do porządku dziennego przejść mu nie wolno.

Reszta młodzieży, to ta grupa, która może wszystko ćwiczyć. Przeprowadzamy z nią próbę sprawności. I cóż się okazuje? W wyniku otrzymujemy rozpiętość sprawności od 1 do 5.

Z tak zróżnicowanymi klasami nauczyciel ćwiczeń cielesnych musi prowadzić zajęcia i umieć każdemu z uczniów w granicach jego możliwości fizycznych zaaplikować odpowiedni wysiłek, gdyż inaczej przekreśli cele, którym służą ćwiczenia cielesne.

Praktyka wykazuje, iż jest kilka dróg, któremi nauczyciel ćwiczeń cielesnych do celu tego zdąża. Jedna z nich, to praca z całą klasą jako jednym zespołem. Daje ona lepsze wyniki tam, gdzie klasy są nieliczne, przez co umożliwiają nauczycielowi indywidualizować wysiłek zależnie od badań lekarskich, próby sprawności, wzrostu i t. p.

Druga — to podział zespołu klasy na dwa, trzy zastępy (drużyny) o mniej więcej jednakowej sprawności. Podział ten ułatwi nauczycielowi organizację pracy na zajęciach, umożliwi odpowiednie dawkowanie ćwiczeń zwłaszcza, gdy idzie o równowagę, zwisy, skoki, gry drużynowe i t. d.

Podział na zastępy musi być skuteczniejszy nie tylko na podstawie wrażenia, jakie wywiera ćwiczący, lecz na przyjęcie pewnego miernika — minimum. Miernikiem, np. w gimnastyce, mogą być odpowiednio dobrane ćwiczenia, których ilość jak i jakość wykonania decyduje o przydziale do zastępu najsprawniejszych, sprawnych i t. p.

Najpewniejszą jednak drogą — to osobista postawa w pracy samego nauczyciela. On każe imiennie czy grupowo, jednym powtórzyć mniejszą ilość razy ćwiczenie, względnie zmieni dla nich tempo lub siłę dynamiki samego ruchu; on czasami zwolni całkowicie od wykonania ćwiczenia; wytrzyma pauzę „martwy punkt” między ćwiczeniami, co osłabi samo ćwiczenie; specjalnie zwróci uwagę na dobór współćwiczących pod względem wzrostu, wagi, siły, czy usprawnienia przy ćwiczeniach wymagających współpracy i t. d. i t. p.

Też same uwagi odnoszą się do ćwiczeń przy zastosowaniu przyrządów. Zyskuje tutaj nauczyciel b. szerokie możliwości i rozpiętość w zastosowaniu indywidualizacji wysiłku nawet przy wykonaniu jednego i tego samego ćwiczenia. I tak może nauczyciel to samo ćwiczenie utrudnić, ułatwić lub zmienić jego charakter przez:

- 1) ustawienie przyrządu,
  - 2) wyznaczenie różnych zadań (np. dla jednych stylowe opasowanie, dla drugich „zdobycie przeszkody”),
  - 3) ustawienie przyrządu na różnych wysokościach (np. tramu),
  - 4) usunięcie lub pozostawienie przy przyrządzie materacu,
  - 5) mniej lub więcej widoczne, względnie większe zabezpieczenie ćwiczącego,
  - 6) dyskretną pomoc nauczyciela przy wykonywaniu i t. p.
- Ponadto nauczyciel winien stale brać pod uwagę wzrost uczniów, przy zastosowaniu ćwiczeń z użyciem przyrządów (chwyt szczebieł na drabinkach — tram i t. p.)

Uwzględnienie przy przeprowadzaniu lekcji w jednej części klasy jako całości — w drugiej z podziałem na zastępy — da znowu pewne formy odmiany organizacji ćwiczeń,—które pozwolą nauczycielom zastosować indywidualizację wysiłku, np. ćwiczenie wstępne nauczyciel prowadzi z całą klasą. W głównych dzieli klasę na zastępy, którym przy wykonaniu skłonu napiętego, zwisu równowagi, skoku i t. p. daje do wykonania ćwiczenia o charakterze jednakowym lecz różnych co do stopnia wysiłku.

W organizacji gier i zabaw musi nauczyciel wziąć pod uwagę:

- a) czas gry, który może skrócić dla słabszych, lub utrzymawszy ten sam, zarządzić dłuższą przerwę,
- b) wymiarów boiska, czy trasy, które skróci, lub zmniejszy,
- c) skład współzawodniczących zastępów (drużyn). Nie mogą przecież współzawodniczyć ze sobą takie zastępy, gdzie zgóry przesądzone jest zwycięstwo jednego z nich. Współzawodnictwo musi być oparte na równomierności.

Dotychczasowe nasze omawianie indywidualnego wysiłku traktowaliśmy pod kątem uczniów „słabszych” — co nie jest słusznym, gdyż pominięcie istniejących w szkołach grup uczniów „mocnych” — sprawnych — krzywdzi tych ostatnich.

Wyrównaniem dla „mocniejszych” winna stać się organizacja szkolnych Kół czy Klubów sportowych, na terenie których będą się mogli wyżyć przez organizację zaprawy do gier, sportów, lekkiej atletyki, organizację zawodów szkolnych, międzyszkolnych i t. p. W związku z zawodami wysunie się kwestja dobierania składu drużyn czy reprezentacji. „Specjalna umiejętność” np. w grach siatkówki, koszykówki i t. p. staną się tutaj warunkiem słusznej klasyfikacji.

Na tem kończymy, uważając, iż artykuł powyższy jest tylko podjęciem zagadnienia, gdyż nie omawia sportów, lekkiej atletyki, wycieczek i t. p.

W. DOBROWOLSKI

Ostróg n/Horyniem.

Realizacja nowego programu ćwiczeń cielesnych w szkole powszechnej.

W nowym programie prawie zupełnie nie znajdujemy ćwiczeń gimnastycznych na przyrządach, natomiast na czele postawiono zabawy i gry ruchowe, które stanowią najprostszy i najłatwiejszy środek wychowania fizycznego do zastosowania. Nowością w programie są pewne formy sportowe, które zostały w nim umieszczone.

Ze sportów zimowych weszły do programu: łyżwiarstwo, saneczkarstwo i narciarstwo; jako jedyny sport letni — pływanie. Nie chodzi tu o jakieś specjalne doskonalenie którejkolwiek z tych form, lecz aby dostarczyć materiału do ćwiczeń cielesnych także i w zimie. Są to formy proste, nie wymagające specjalnego przygotowania się do nich nauczyciela, ani kosztownych urządzeń, czy też przyborów. Prymitywne, przez same dzieci wykonane saneczki, łyżwy, czy narty, zwykła rzeczka, czy strumyk wody, płynący w niewielkiej odległości od szkoły, wystarczą, by wyprowadzić dźwiatwę na śnieg i lód, a latem organizować zabawy wodne, prowadzące do nauki pływania. Ćwiczenia te oprócz bezpośredniego celu ćwiczebnego, mają znacznie ważniejszy i bardziej ogólny cel. Chodzi o to, by dźwiatwa przywykła do ruchu na otwartem powietrzu. Wiemy doskonale, że w lecie dźwieciarnia sama wybiega na podwórko lub pole i bawi się na otwartem powietrzu. W zimie natomiast rzadko widzimy dźwiatwę bawiącą się na śniegu czy lodzie. Dźwiatwa szczególnie wiejska siedzi za piecem, lub w najlepszym wypadku wygląda przez okno na pola zaślane śniegiem. Może nawet nieraz i myśli o tem, jakby to było przyjemnie pobawić się na tej śnieżnej bieli, ale zimno ją przestrasza. Nikt bowiem nie uczył dźwieci odpowiednich zabaw na śniegu i lodzie, przy których nietylko nie zziębną, ale rozgrzeją i nabędą nowych i nieznaných im sprawności. To samo należałoby powiedzieć o pływaniu. Dziecko nieraz nad rzeką czy jeziorem wychowane, omija tę wodę jak najdalej, bo wie, że może utonąć. W domu nastraszono je i nakazano ją omijać. Aż wreszcie dziecko kiedyś musi zetknąć się z tą wodą, i wówczas szczęście, jeżeli skończy się tylko na przestraczu. Otóż program powiada, że nie można dźwieci odgradzać od wody, lecz drogą prostych zabaw w wodzie nietylko przekonać, że woda jest przyjemnym żywiołem, ale przez zabawy nauczyć pływania i higieny osobistej.

Dużą wartością programu jest pozostawienie nauczycielowi znacznej samodzielności w pracy. Każdy nauczyciel zrobi w swoich warunkach pracy tyle, ile w danych warunkach zrobić może.

Najważniejszym zagadnieniem w realizowaniu programu jest dokładne i należyte obmyślenie planu pracy i to nietylko na jeden rok, ale na cały czas przebywania dziecka w szkole. Plan taki winien być opracowany na jednym lub kilku zebraniach rady pedagogicznej oraz oparty o plan wychowawczy danej szkoły, obejmujący następujące punkty:

- a) cele wychowania fizycznego z rozgraniczeniem celów wychowawczych i celów poznawczych albo ćwiczebnych,
- b) organizacja pracy,
- c) metoda pracy.

A) Cele wychowawcze ćwiczeń cielesnych. W kl. I-szej przy pomocy ćwiczeń i zabaw osiągnąć zrozumienie zbiorowości takie, by dziatwa sama dążyła do wspólnej zabawy i swych kolegów w klasie traktowała jako niezbędnych towarzyszy zabawy, bez których byłoby nudno. Należy przyzwyczaić dziatwę, by stosowała się do pewnych prawideł dla dobra gromady, ćwiczyć spostrzegawczość oraz opanowanie się wewnętrzną, przekształcając się później w odwagę.

Jednym z celów najważniejszych jest wyuczenie dziatwy pewnego zasobu zabaw, któreby mogła ona sama uprawiać. Działwa powinna przywyknąć do wypełnienia wolnego czasu zabawami. Zresztą leży to w samej jej naturze, gdyż posiada ona zabawowe nastawienie do otaczającego ją świata i nie pozwala na beczynność, zmusza do szukania okazji do zabawy. Wykorzystując to nastawienie, podsuwamy dziatwie odpowiednie zabawy, które będzie ona sama uprawiała z wielkim pożytkiem dla siebie. Następnym celem będzie przyzwyczajenie dziatwy do prawidłowej postawy i to nietylko podczas chodzenia, biegania, ale i siedzenia w ławce. Osiągniemy to przez pouczenie dziatwy o potrzebie należytego trzymania głowy. Trzecim z kolei i ostatnim celem będzie przyzwyczajenie dziatwy do porządnego ustawiania się pojedynczo jedno za drugim, parami i w kole. Umiejętność ta będzie podstawą elementów musztry, bez której szkoła nie może się dziś obejść, jak np. wchodzenie do klasy, wychodzenie, na wycieczce i t. p.

W kl. II-giej z wychowawczych celów należy kształtować zrozumienie zbiorowego wysiłku, a spostrzegawczość łączyć z przytomnością umysłu, stwarzając niespodziewane sytuacje, które wzmogą opanowanie wewnętrzne i raczej pobudzą do ciekawości nieznanych sytuacji, aniżeli lęku. Wreszcie przez wycieczki wprowadzimy nowe zagadnienie wychowawcze—zaradność, pozwalając się uporać z wielu trudnościami. Z celów ćwiczebnych wprowadzimy już pewne elementy sprawności, jak szybkość i zręczność. Wyuczmy więc zasobu zabaw bieżnych ćwiczących sprawność biegu i dających dostateczną ilość pracy sercu i płucom; zabawy

na czworakach wpływające na prawidłowe kształtowanie krzywizny lędźwiowej, zabawy ze śpiewem, które stanowić będą pewną podstawę estetyki ruchów, do której wyraźnie dążyć będziemy w wyższych klasach. W celu osiągnięcia prawidłowej postawy, musimy świadomie oddziaływać na jej kształtowanie odpowiednimi ćwiczeniami. Już w drugim roku nauczania dają się nieraz zauważyć ujemne skutki pracy szkolnej na postawie dziecka, zwłaszcza siedzenia w ławkach. Należy więc niejednokrotnie dobrać specjalne ćwiczenia wpływające wydłużająco na przykrócone mięśnie piersiowe, a przykracająco na wydłużone mięśnie pleców. Następnym celem w klasie drugiej będzie przyzwyczajanie dziatwy do przebywania na wolnym powietrzu i to nie tylko latem, ale zwłaszcza zimą. Stosować więc będziemy jak najwięcej zabaw na śniegu i lodzie, podczas których należy przyzwyczaić dziatwę do rozgrzewania się przez ruch; powinno się uświadomić przytem dziatwę, że rozgrzanie się przy ciepłym piecu lub pod wpływem ciepłego odzienia trwa tylko podczas działania tych czynników, z chwilą ustania działania ich, dziecko bardziej dotkliwie będzie odczuwało chłód. Natomiast rozgrzanie się przez ruch sięga swym wpływem na dłuższy okres czasu. Ostatnim ćwiczebnym celem będzie przyzwyczajanie dziatwy do reagowania na rozkaz nauczyciela, tyżący się ustawiania lub wykonywania ćwiczeń bodaj najprostszych.

W kl. III-ciej pogłębianie celów wychowawczych przez dalsze kształtowanie zbiorowości, wprowadzając i wyzyskując nowy cel w postaci współzawodnictwa, które przyczyni się do wyrobienia odpowiedzialności zespołowej i wobec zespołu. Kształtowana dotychczas spostrzegawczość przekształca się tutaj w przytomność umysłu. Z celów ćwiczebnych wprowadzimy wiele gier, mających charakter współzawodnictwa, które znacznie wzmogą intensywność ćwiczeń; a więc wzmogą działanie biegu i to nie tylko pod względem jego jakości ale i ilości, a więc przez bieg praca płuc i serca zostanie wzmoczona. Zamiast zabaw ze śpiewem, wystąpią tutaj zabawy taneczne, a zabawy na czworakach ustąpią miejsca odpowiednim ćwiczeniom gimnastycznym. Wreszcie zabawy na śniegu i lodzie winny przybrać cechy systematycznej nauki jazdy na łyżwach i nartach. Dochodzi tu oprócz wyżej wspomnianych szybkości i zręczności — wytrzymałość. W końcu stosujemy ćwiczenia trudniejszych koordynacyj nerwowo-mięśniowych, w szczególności ćwiczenia pewnych form równowagi i skoków.

W kl. IV-tej następuje dalsze pogłębianie wyżej wyszczególnionych celów wychowawczych przez wzmocnianie odpowiedzialności zespołowej. Ponieważ klasa ta jest klasą największych możliwości ruchowych, dlatego musimy wyraźnie podnieść dział sprawności cielesnej, dodając tu jeszcze jeden cel ćwiczebnny — siłę, przy krótkotrwałych wysiłkach w biegach, rzutach i skokach, jako

ćwiczeniach, występujących zarówno w grach, w pewnych formach sportowych i ćwiczeniach gimnastycznych. Wyraźnie jednak w celach ćwiczeń, winny wystąpić wszystkie te trzy elementy i to zarówno ze względu na ich siłę, a więc odległość, jak i na ich jakość, a więc formę wykonania.

W kl. V-tej chłopcy podobni są jak w kl. IV-tej, natomiast dziewczęta wchodzą w okres dojrzewania. Staramy się rozwijać te same cele wychowawcze jak w kl. IV. Tu musi być całkowicie wyrobiona zbiorowość klasy, która ma stać się wyraźną jednostką zbiorową. Zgóry musi nam być wiadomo, w jakich wypadkach można na nią liczyć i jakich niespodzianek możemy się od nich spodziewać. Należy zatem dążyć do ukształtowania zbiorowego oblicza klasy. Jedną z wyraźnych cech dojrzewania fizycznego jest zaburzenie uwagi i niemożność dokładnego spostrzegania, a więc musimy postawić jako ważny cel wychowawczy ćwiczenia i gry, wyrabiające uwagę i spostrzegawczość. Przytem będziemy kładli nacisk na element ćwiczenia odwagi, której kształtowanie przypada właściwie na okres kl. V., w którym to zachwiana jest równowaga psychiczna. Należy więc utrzymać ją przez dobry nastrój i wesołość, które znakomicie wpływają na samoobronę dziecka przed piętrzącymi się niepokojami, idącymi w ślad za rozwojem.

Cele ćwiczebne w kl. V, VI i VII nie dadzą się rozgraniczyć, gdyż są rozwinięciem pracy w klasach niższych. Występują tu wyraźnie wszystkie trzy zasadnicze postaci ruchu, jak bieg, skok i rzut, przyczem ciągle będziemy zwracali uwagę raczej na cechy jakościowe, aniżeli na ilościowe ruchu, chociaż należy wziąć pod uwagę wszystkie trzy elementy sprawności — szybkość, siłę i zręczność. W biegu postawimy sobie za cel szybkość i formę biegu. Nie będziemy tu stosowali biegu na dłuższe odległości, tylko bieg krótki, częsty i szybki, dobierając do tego odpowiednie gry i ćwiczenia gimnastyczne. W rzutach należy raczej zwrócić uwagę na odległość, aniżeli na jego formę. Dlatego będzie on typowym ćwiczeniem siły: stosować należy przedmioty raczej mniejsze i lżejsze, byleby rzut był dalszy. W skokach powinno się stawiać jako cel nie wynik, ale raczej formę skoku, czyniąc w ten sposób z nich przede wszystkim ćwiczenie zręczności. W celach ćwiczebnych musimy silniej podkreślić element koordynacji nerwowo-mięśniowej, wprowadzając dużo ćwiczeń koordynacyjnych. Dlatego kładziemy w tym okresie duży nacisk na tę grupę ćwiczeń, gdyż jest to okres zachwiania równowagi w rozwoju systemu nerwowego.

W kl. VII-mej winniśmy przyzwyczać działość do codziennego wykonywania ćwiczeń krótkotrwałych i wpoić w nią przekonanie o konieczności wykonywania ich codziennie, jak również wyczerzyć odpowiednich ćwiczeń dla każdej grupy. W klasie VI i VII wyraźnie już występują cechy dojrzewania fizycznego, zatem dla obydwu

klas postawimy jednakowe cele wychowawcze. Zaburzenia sfery uczuciowej młodzieży, wyrażające się w porywczosci, krnąbrności, napastliwości i złośliwości sprawiają każdemu wychowawcy wiele kłopotu. Należy zatem dobierać takie gry, w których każda jednostka ma wyznaczoną sobie rolę, wtedy dziatwa zdaje sobie sprawę, że dobry wynik gry zależy od współpracy wszystkich graczy. Niema wtedy niesłusznego posądzenia jednostki, że przegrana nastąpiła skutkiem jej winy. Ważnym zagadnieniem wychowawczym, które właśnie w klasie VI i VII winno wystąpić, będzie ćwiczenie karność, wpływającej z wewnętrznego poczucia i poddania się rygorom dobrowolnie uznanym i przyjętym przez dziatwę. Takim dobrowolnym poddaniem się będzie posłuch wobec przywódcy grupy w zabawie lub grze, poddanie się przepisom gry, wyraźne uzależnienie współpracy od poszczególnych członków tej grupy. Wszystkie te przejawy karność wewnętrznej winne być oparte na wyrobionem w niższych klasach poczuciu solidarności z grupą oraz na opanowaniu się wewnętrznem.

B) Organizacja pracy. W dziale tym omówię ramy organizacyjne, w których ma się pomieścić szkolne i domowe wychowanie fizyczne ucznia, gdyż od tego zależy powodzenie w pracy. Ważną jest rzeczą, aby godziny lekcyjne były ułożone w planie szkolnym jak najkorzystniej dla całości celów wychowania fizycznego. A więc ćwiczenia cielesne nie powinny wypadać na pierwszej godzinie lekcyjnej, jak również nie jest wskazaniem, by były umieszczane na ostatniej; należy również dążyć, aby ćwiczenia cielesne nie były poprzedzane zajęciami praktycznymi, ani też żeby one po nich nie następowały. Wskazane jest, żeby ćwiczenia cielesne nie poprzedzały lekcji wymagających większego wysiłku umysłowego. W tygodniowym planie godzin pracy musimy rozłożyć i odpowiednio rozdzielić te przedmioty, które będą się posługiwały wycieczkami, aby w tych dniach, w jakich przypadają godziny ćwiczeń cielesnych nie przypadają na godziny poświęcane na wycieczki. Zajęcia praktyczne nie powinny zbiegać się w jednym dniu. Słowem należy rozłożyć zajęcia w tygodniu tak, aby praca umysłowa uzupełniała się z pracą fizyczną, by nie było dni, w których przeważałaby praca fizyczna, i innych poświęconych tylko pracy umysłowej ucznia. W ten sposób zapewniwszy równowagę pomiędzy pracą fizyczną a umysłową w czasie godzin szkolnych, musimy z kolei zastanowić się, by ta równowaga była także zachowana w ciągu całego dnia. Należy zwrócić uwagę na sposób spędzania przez dziatwę przerw międzylekcyjnych. Przerwy te przeznaczone są na wypoczynek i nie można zajmować dziatwy jakąś narzuconą pracą, lecz o ile dziatwa nie wykazuje żadnej inicjatywy, albo też inicjatywa dziatwy nie idzie po linii wychowawczej szkoły, należy od czasu do czasu przyjść z pomocą. Wmieszać się w rozkrzyczaną gromadę dziatwy, zorganizować

jakąs chociażby najmniejszą grupkę i pozwalać przyłączać się do niej coraz innym dzieciom. Zauważymy, jak coraz więcej dzikich i krzyczących malców będzie się przyłączało do tej zorganizowanej gromadki i coraz więcej takich grupek będzie się organizować samodzielnie, aż wreszcie umilkną dzikie wrzaski, znikną dzieci rozrukane lub niektóre apatycznie stojące pod ścianami lub parkanami, a cała dziatwa szkolna będzie swobodną i radosną, przytem kulturalnie bawiącą się gromadą. Chociaż dziatwa nie lubi przymusu, ale jeszcze więcej nie znosi bezładu i dzikiego hałasu, chętnie poddaje się nakazowi, byleby mieć zapewniony porządek i ład.

Osobne zagadnienie stanowi organizacja 10-cio minutowych ćwiczeń codziennych. Organizując je musimy pamiętać, że celem tych ćwiczeń jest zarówno strona fizyczna dziecka jak i momenty wychowawcze.

Z jednej strony ćwiczenia te wpływać powinny na kształtowanie postawy dziecka oraz pobudzić czynności organów wewnętrznych, szczególnie serca i płuc. Z drugiej strony winny mieć charakter dyscyplinujący i wdrażający do stałego uprawiania porannych ćwiczeń. Zorganizowanie tych ćwiczeń polegać będzie na rozplanowaniu i nauczaniu wykonania. Otóż rozplanowanie polegać będzie na opracowaniu pewnych szablonów tych ćwiczeń i albo dać je wszystkim nauczycielom danej szkoły, albo też wyuczyć kilkoro dzieci w klasach wyższych do ich prowadzenia. Nie może być mowy o samodzielnem układaniu i opracowywaniu tych ćwiczeń, ale raz na tydzień należy zebrać te dzieci, które mają prowadzić ćwiczenia, wybrać trzeba z pośród śmielszych, rzutkich, a jednak sumiennych i przeprowadzić z nimi szablonowo ćwiczenia, które mają być w danym tygodniu przerabiane. Najkorzystniejszy czas do przeprowadzenia tych ćwiczeń jest przed lekcjami w sali gimnastycznej lub rekreacyjnej o ile są, w korytarzach, w ostateczności w izbie szkolnej, w razie pogody na boisku lub podwórku. Młodzież ćwiczy w sali w pantoflach, chłopcy bez marynarek, z rozpiętymi kołnierzykami. Niemniej ważnym zagadnieniem jest zorganizowanie ćwiczeń śródlekcyjnych, które nie mają na celu ćwiczenia oddechu, ale powinny mieć charakter wyraźnie odsztywniający i rozluźniający, a już przez sam ruch oddech zostanie należycie pogłębiony i wzmoczony. Rozplanowanie tych ćwiczeń polegać będzie na opracowaniu szeregu szablonów tych ćwiczeń i wyuczyć kilkoro dzieci w każdej klasie ich prowadzenia, nawet w klasach niższych.

Niezbędnym warunkiem dla osiągnięcia dobrego rezultatu tych ćwiczeń jest należyte przewietrzanie klasy. Po omówieniu ćwiczeń cielesnych w szkole powinniśmy zastanowić się nad zapewnieniem równowagi pomiędzy pracą umysłową a fizyczną w tym czasie, kiedy młodzież po zajęciach szkolnych wraca do domu. Wychowaniu fizycznemu dziatwy grożą pewne niebezpieczeństwa, jak przebywanie w dusznych i często ciemnych izbach mieszkalnych.

Nieraz używana bywa dziatwa do ciężkich prac fizycznych, przekraczających jej możliwości. Zatem niecałkowity byłby wpływ szkoły w dziedzinie wychowania fizycznego, gdyby nie usiłowała ona rozszerzyć go także na godziny pozaszkolne. Ponieważ szkoła często nie dysponuje siłami nauczycielskimi natyle, by można dla zorganizowania opieki nad dziatwą w godzinach pozalekcyjnych wyzyskać, przeto należy roztoczyć opiekę przez organizację młodzieży, z których na pierwszym miejscu postawiłbym drużyny harcerskie w klasach starszych, które w klasach młodszych mogą prowadzić gromady zuchów. Takie gromady zuchowe, zorganizowane w każdej młodszej klasie, zapełnią swemi zbiórkami dużą ilość czasu całkowicie poświęconego zajęciom z zakresu wychowania fizycznego. Drużyna harcerska, mająca gromadę zuchową, może zająć się organizowaniem zabaw i gier dla dziatwy w godzinach popołudniowych, roztoczyć opiekę nad boiskiem i sprzętem sportowym, organizowaniem krótkich wycieczek. Prace te musiałyby być ujęte i opracowane na podstawie planu, uzgodnionego dokładnie z planem wychowania fizycznego w szkole. Oczywiście z ramienia rady pedagogicznej szkoły musi być wyznaczony opiekun, któryby roztoczył opiekę nad pracami w szczególności o typie samowychowawczym.

C) Metoda pracy. Wszystkie dziś stosowane metody w nauczaniu dziatwy oparte są na badaniu i poznawaniu psychiki dziecięcej, a więc i ćwiczenia cielesne nie mogą odbiegać od tak ważnych i koniecznych podstaw. Najważniejszym zagadnieniem dla każdego nauczyciela jest wzbudzanie w dzieciach zainteresowania w tem, co zamierza z nią przerobić. Zainteresowanie stwarza warunki, w których dziatwa z łatwością przyswaja sobie wszystko to, co jej dajemy do przerobienia i tym sposobem rozbudzamy zainteresowanie do danego przedmiotu. Gimnastyka wymaga od dziecka ruchu, który jest z natury rzeczy formą pociągającą, dziatwa bowiem przedewszystkiem lubi ruszać się i przy pomocy ruchu wyraża swe najrozmaitsze stany psychiczne, a więc gdy nauczyciel zastosuje odpowiednią formę ruchową, dostosowaną do psychiki dziatwy, to oczywiście wzbudzi zainteresowanie i wzniesie zamiłowanie do ćwiczeń cielesnych.

Reformatorom metod ćwiczeń cielesnych dziecięcych chodzi o wywołanie nastroju radości, atmosfery swobody i rozumnej karności, o wprowadzenie ożywionego ruchu, uelastycznienie tego, co przedtem raziło nas swoją sztywnością. Przyjmując za podstawę szwedzki system gimnastyki wychowawczej, reformatorzy rozszerzają zakres swych metod przez wprowadzenie do ćwiczeń dziecięcych ruchów zabawowych, polegających na naśladowaniu podpatrzonych ruchów u zwierząt dzieciom znanych, lub ruchy wyobrażające pewne czynności ludzkie, np. przy pracy rzemieślniczej, zajęcia w ogrodzie, w polu i t. p. Nowe metody wprowadzają do lekcji pierwiastek fantazji przez odtwarzanie pewnej treści powiastki

lub nawet bajeczki przy pomocy ruchów, ilustrujących czynnie ową treść. Oczywiście, że wszelkie ruchy muszą być zgodne z wymaganiami, jakie stawia nam system racjonalny gimnastyki, a więc muszą być oparte na pewnym zdecydowanym toku lekcyjnym, który liczy się z potrzebami organizmu dziecięcego. Taka więc całość uwzględniająca potrzeby zarówno psychiczne jak i biologiczne dziecka jest dopiero istotną wartością, mogącą doprowadzić do pewnego ideału w wychowaniu i urabianiu człowieka. Zadanie nauczyciela według dzisiejszych wymagań jest o wiele trudniejsze, wymaga od niego wiele energii, a przedewszystkiem tej trudnej umiejętności, jaką jest utrzymanie ożywionego i swobodnego nastroju, a przy tem koniecznej karności.

Mając na uwadze całokształt pracy z zakresu wychowania fizycznego musimy opracować roczny plan, który winien przewidywać osiągnięcie wyżej wytkniętych celów. Im plan jest staranniejszy i im dokładniejsza jest znajomość organizmów i właściwości duchowych dziatwy, dla której jest on przeznaczony, tem pewniejszy jest rezultat pracy. Plan taki w żadnym wypadku nie może być zestawiony dorywczo w ciągu lekcji, musi być zgóry obmyślany, opracowany i spisany. Wówczas lekcje nie będą żmudnym wykuwaniem ruchów, lecz ciągłą zaprawą fizyczną, w której dziatwa przechodzi masowo całą skalę ruchów stopniowo uporządkowanych, one mają ją zaprawiać bez widocznych wysiłków fizycznych i duchowych do ćwiczeń odpowiadających wiekowi. Koniecznym warunkiem planu pracy (rocznego i lekcyjnego) jest ściśle stopniowanie wysiłku. W tym też celu nauczyciel rozkłada sobie zasób materiału ćwiczebnego na poszczególne klasy. Rozkład ten powinien być dostosowany do takich warunków pracy, jak ilość godzin przeznaczonych na wychowanie fizyczne, liczba uczniów w jednej klasie, wielkość sal i boiska, jakość i ilość przyrządów gimnastycznych oraz przyborów do gier i zabaw ruchowych, pory roku i t. p. Na podstawie rocznego planu pracy, opracowuje się poszczególne osnowy lekcyjne, które wpisują się do osobnej notatki, a zawarte w niej zapiski są obrazem pracy nauczyciela, potrzebnym nie tylko dla inspektora szkolnego, lecz również dla następcy w razie koniecznego zastępstwa.

Osnowa lekcyjna jest dla nauczyciela wyłączną podporą i dyrektywą w prowadzeniu lekcji, a nigdy czemś niewzruszonym, coby miało krępować jego dostosowanie się do warunków przypadkowych, niespodziewanych i wogóle tego wszystkiego, coby miało złożyć się na żywą pracę. Żywa bowiem praca, w której wyczuwamy potrzeby zdrowotne i duchowe młodzieży, przedstawia właściwą wartość. Praca natomiast, chociażby bardzo dokładnie i skrupulatnie przygotowana, jest bez głębszej wartości i nigdy nie wzbudzi zainteresowania ani prowadzącego, ani u dziatwy.

Zestawił: J. S. — Równe.

WYCIE

w nowym progra

1	2	3	4	5	6	7	8
Kla- sa	Charakter wycieczki	Długość trasy	Tempo	Obcią- żenie	Obozo- wanie	Ćwiczenia polowe	Odpoc- zynek
I	Pieszna	10 klm. dziennie	4 klm. na godzinę	2-3 kg.	Obozo- wanie dziennie	Ćwicze- nia polowe	10 m. od- poczynku co 45 m. marszu
II	Pieszna	15 klm. dziennie	4 klm. na godzinę	3 kg.	Obozo- wanie dziennie	Ćwicze- nia polowe	10 m. od- poczynku co 45 m. marszu
	Kolar- ska	15 klm. dziennie					
III	Pieszna	15 klm. dziennie	4 klm. na godzinę	3-5 kg.	Obozo- wanie nocne		10 m. od- poczynku co 60 m. marszu
	Kolar- ska	Młodzież m. 20 klm. ż. 15 klm.					
IV	Pieszna	20 klm. dziennie	4 klm. na godzinę	3-5 kg.	Obozo- wanie nocne	Ćwicze- nia polowe	10 m. od- poczynku co 60 m. marszu
	Kolar- ska	Mł. m. 30 kl. „ ż. 20 „					
	Kaja- kami						

CZKI nie gimnazjum.

9	10	11	12
Dziewczeta	Młodzież słabsza	Zaprawa	UWAGI
	Młodzież słabsza bierze udział w wycieczkach tylko za zezwoleniem lekarza szkolnego. Oddzielnie, bez obciążenia, idąc 4-6 klm., resztę przy pomocy lokomocji.	Wymarsz w teren, 1-3 g. Zaprawa w marszu, umiejętność oddychania, dźwiganie plecaka. Zapoznanie z ćwiczeniami polowymi i musztrą. Pouczyć jakie zabrać pożywienie i strój, oraz jak zapakować plecak	Wycieczki i ćwiczw. polowe organizować na wiosnę i w jesieni. W zimie połączyć z uprawianiem narciarstwa. Dwie wycieczki całodziennie przeznaczone są na klasę.
	Marsz 6 klm, małe obciążenie. Reszta trasy przy pomocy lokomocji.	Krótkie wymarsze w teren. Zaprawa w coraz trudniejszych grach polowych.	Wycieczki kolarskie wyłącznie dla młodzieży męskiej.
Udziału nie biorą			
	Oddzielnie. Dług. trasy 6-7 klm. Obciążenie 2-3 klg.	Zaprawa w marszu. Organizować 1-dniowe wycieczki, stopniując długość trasy.	W wycieczce z noclegiem może wziąć udział tylko młodzież zdrowa i silna.
	Oddzielnie. Dług. trasy 7 klm. Obciążenie 3 kg.		Jedną wycieczkę przeznaczyć na pokaz organizowania wzorowego obozu. Drugą na przeprowadzenie ćwiczeń w obronie przeciwgazowej i okopywaniu się (dla mł męskiej.)

Zestawił: J. S. — Równe.

ZAW
w nowym progra

1 Klasa	2 Rodzaj zawodów	3 Charakter zawodów
I	Zabawy i gry drużynowe	Wewnątrzklasowy i niewidowiskowy
II	a) W dwa ognie b) Kwadrat c) Jazda figurowa	Wewnątrzklasowy i niewidowiskowy
III	a) Gry drużynowe a ¹) Łyżwiarские (300 m.) b) Narciarskie c) Skok do wody	Międzyklasowy i wobec szkoły
IV	a) Gry drużynowe b) Pływackie c) Łucznicze d) Jazda figurowa e) Narciarskie f) Łyżwiarские (500 m. i 1 klm.) g) Bieg 60 m.	Międzyklasowy i międzyszkolny

ODY**mie gimnazjum.**

4 Uwagi do całości	5 Zawodnicy
<ol style="list-style-type: none"> 1. Położyć nacisk na stronę wychowawczą. 2. Zaprawiać młodzież do zgodnej zbiorowej pracy. 3. Rozwijać poczucie szlachetnej walki między drużynami. 4. Przebieg gry powinien być spokojny. 5. Przerwy odpoczynkowe dostosowane do potrzeb grających. 	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Uwzględniać w dalszym ciągu stronę wychowawczą. 2. Wymagać szlachetnego współzawodnictwa. 3. Szkolić technikę gry. 4. Zaprawiać młodzież do zdobywania coraz większej wytrzymałości. 5. Zwracać uwagę by młodzież nie przemęczała się. 	<p>Tylko młodzież silniejsza bierze udział w zawodach tyżwiarskich</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zawody w grach dobrze opanowanych, jak również i sportach. 2. Dobierać młodzież o równych siłach i wyćwiczeniu. 3. Zawody w sportach odbywają się w celu wykazania zręczności i odwagi. 4. Zawody odbywają się między III i IV klasą. 5. W grach drużyn. zostawić młodzieży samodzielność i przyuczać do sędziowania. 	<p>Młodzież słabsza w zawodach udziału nie bierze.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zawody odbywają się pod ścisłą opieką lekarza szkoln. i wychowawców 2. Zawody odbywać się mogą w obecności zainteresowanych szkół. 3. Powierzać młodzieży sędziowanie w grach dobrze opanowanych pod opieką nauczyciela. 	

Zestawił: T. S. — Równe.

WYCIE w nowym programie

Grupy	C E L	P R O G R A M
I II	<p>„Wszelkie wycieczki szkolne <i>mogą być</i> wyzyskane dla celów wychow. fiz.”</p> <p>„Potrzeba dostarczenia dzieciwie obserwacji łączy się z wadzania jej możliwie często na otwarte powietrze i przestrzeni”.</p>	<p>1. Zabawy w wodzie i zabawy wymagające większego terenu.</p> <p>2. Dłuższy marsz gromadny</p>
III IV	<p>„Wszelkie wycieczki szkolne <i>winny być</i> wyzyskiwane również i dla celów wychowania fizycznego”.</p> <p>Kl. II powinna odbyć 2 wycieczki dla celów wyłącznie wychowania fizycznego.</p>	<p>1. Organizow. zabaw i gier.</p> <p>2. Ułatw. odbycia kąpeli.</p> <p>3. Dłuższy marsz gromad pieszych wędrówek.</p> <p>4. Kl. IV urządza biwak, przygotowuje sobie positek i odpoczynek.</p>
V VI VII	<p>1. Synteza wychowania fizycznego.</p> <p>2. Sposobność do zabiegów wychowawczych.</p> <p>3. Poznanie kraju:</p> <p>a) stykanie się z ludnością</p> <p>b) zaznajomienie się z warunkami jej życia.</p>	<p>1. Biwak:</p> <p>a) wykonanie kuchni polowej, śmietnika i miejsca ustępowego.</p> <p>2. Zabawy na wielkich przestrzeniach i w wodzie.</p> <p>3. Nauka pływania.</p> <p>4. Ćwiczenia i gry polowe typu harcerskiego.</p> <p>a) umiejętność przebywania w terenie,</p> <p>b) orjentowanie się w nim,</p> <p>c) osiągnięcie możl. wygod,</p> <p>d) schron. przed deszczem,</p> <p>e) umiejętność gotowania.</p>
UWAGI	<p>„Co najmniej dwie wycieczki rocznie, organizowane przez szkołę, powinny dać młodzieży wzór wycieczkowania i biwakowania, a także zachęcić ją do takiego właściwie spędzania wolnych chwil”.</p> <p>Bardzo życzliwie należy traktować wycieczki harcerskie <i>działwy</i>”.</p>	

CZKI

szkoły powszechnej.

K O R Z Y Ś C I	Rodzaj	Trasa	Obciążenie	Tempo
komicie z potrzebą wyprzebywanie pieszo pewnych	Rozrywkowa	3 klm. 4 klm.	bez	niezbyt szybkie
ny jako przyzwyczajenie do	Wych. fizyczne	6 klm.	bez	
Sposobność do wykazania wyrobienia życiowego, zaradności, samowystarczalności, wyrobienia społecznego, umiejętności poprzestawania na małym i t. d.	Wycho-wawcza i krajo-znawcza	10 klm. marszu dzien-nego	4 kg.	

Przykład rozkładu z ćwiczeń cielesnych dla I-szej klasy 2-klasowej

I. Warun

Przy wspomnianej szkole znajduje się boisko o ogólnej po-
dlatwy szkolnej (ksz. boiska $\frac{\text{bois}}{\text{szkoła}}$) jednakże możliwe do wy-
jesiennych i przedwiośnia, lekcje ćwiczeń cielesnych odbywają się
i zajmuje 40 m² powierzchni; druga 2,6 m. wysokości i 32 m² po-
uczniów wyraża się niedostatecznie, jak np. 40 m² : 45 (ucz.) I klasa,

II. Rozkład

Tok lekcyjny		I okres — 8. 1/2 godz.	II-gi okres—9. 1/2 godz.
1	Zabawy ze śpiewem	„Różyczka”, „Konopki”, „Mak”	„W naszej szkółce”, „Rzemieślnicy”, „Jawor”
2	Zabawy orjentacyjno-porządkowe	„Zbiórka według kolorów”, „Policjanci”, „Powódź”	„Mruczek”, „Ruch uliczny”, „Powódź” (wprowadzenie now. elem.)
3	Zabawy na czworakach	„Żaby i bociany”, „Chód żółwi”	„Pies na straży”, „Brytany i jelen”
4	Zabawy bieżne	„Natarcie”, „Czarny lud”, „Murzyn”	„Król i jego dzieci”, „Poczta”, „Przeprowadzka”
5	Zabawy rzutne	„Rzucanie do celu”, „Zgadywany”, „Piłka w półkolu”	„Piłka o ścianę”, „Rzucanie piłeczkami do celu”
6	Zabawy skoczne	„Skoki wróbelka”, „Skoki konika”, „Skoki żab”	„Zajaczki”, „Chód krukka”, „Jak wróbelki fruwały”
7	Zabawy na śniegu		„Saneczkowanie”, „Lepienie bałwanów”

III. Uwagi. Każdy okres stanowi jedną osnovę, w skład której włącznie, z uwzględnieniem ćwiczeń gimnastycznych Nadmieniam, iż w rozkładzie materiału podano tego wieku przez wprowadzenie łatwych elementów.

du materiału publicznej szkoły powszechnej w Józefinie.

ki pracy.

wierzchni 350 m², które swym kształtem utrudnia rozstawienia korzystania na czas trwania pogody. Z chwilą nastąpienia szarug w salach szkolnych, których jest dwie; pierwsza ma 3 m. wysokości wierzchni. Stosunek powierzchni, w poszczególnych salach do ilości, 40 m² : 62 (ucz.) II i III kl. Zasiób pomocy naukowych bardzo skąpy.

materiału.

III-ci okres — 11. 1/2 godz.	IV-ty okres — 10 razy po 1/2 godz.
„Ojciec Wirgiljusz”, „Ustawmy się”, „Stary niedźwiedź”	„Kot i myszka”, „Marsz dzieci”, „Labirynt” (należy do zabaw orjent.)
„Do chorągiewek”, „Zguba”, „Czaty”	„Labirynt”, „Piłka wzwyż”
„Koty”, „Ryby w sieci”, „Wyścig na czworakach”	„Kret”, „Dzwon”, „Wyścig taczek”
„Król i jego dzieci”, „Szycie”, „Kukułka”	„Kto prędzej do koła”, „Strażak”, „Miś i ogary”
„Woreczki”, „Piłka w półkolu c.d.”, „Podaj dalej”	„Wyścig piłek w szeregach”, dwusze- regach, w kole, w rzędach”
„Koszenie trawy”, „Szczur”, „Zaczarowane koło”	„Kogucia wojna”, „Skakanka”, Powtórzenie materiału
„Saneczkowanie”, „Śnieżki”	

wchodzą wszelkiego rodzaju zabawy poczynając od 1 do 7 punktu (tylko w formie zabawowej).

kilka zabaw i gier trudniejszych, które zostaną udostępnione dla

STANISŁAW BIEDA

Liceum Krzemienieckie.

W sprawie klas dla uzdolnionych w szkole ćwiczeń Liceum Krzemienieckiego.

Żywotność i rozwój społeczeństwa i Państwa zależą w dużej mierze od racjonalnego gospodarowania siłami i wartościami, tkwiącymi w materiale ludzkim, od stworzenia takich warunków, przy których siły te i wartości mogłyby się rozwijać, wypływać na powierzchnię życia i wpręgać w orbitę działania i twórczej pracy ku pożytkowi ogólnemu.

Specjalne pod tym względem znaczenie ma organizacja szkolnictwa, jako droga ku zdobyciu przygotowania i uprawnień do późniejszej pracy i odpowiedniej roli w życiu społeczno-państwowym i kulturalnym na właściwym dla danego osobnika miejscu.

Organizacja kształcenia młodzieży, jako właśnie jeden z najbardziej ważnych czynników w całości kształcenia wspomnianych wyżej warunków, powinna zmierzać ku temu, by zwłaszcza jednostkom uzdolnionym, aktywnym i zdradzającym przejawy nieprzeciętnych wartości moralnych drogę tę udostępnić i ułatwić.

A jest ona w naszych warunkach w wielu wypadkach niełatwą do przebycia. Weźmy dla przykładu (interesującą nas tu może więcej niż inne) drogę, jaką ma przed sobą — w myśl nowych przepisów o ustroju szkolnictwa — kandydat na nauczyciela szkoły powszechnej. Po ukończeniu co najmniej 6-ciu klas szkoły powszechnej musi on przejść przez czteroletnie gimnazjum i trzyletnie Liceum pedagogiczne. Realnie rzecz biorąc, zgodzimy się, że w praktyce dla młodzieży wiejskiej, nie mającej w swej miejscowości wyżej zorganizowanej szkoły powszechnej, droga ta może stanowić poważniejszą trudność. Jest zaś rzeczą niewątpliwie pożądaną, by nauczycielstwo szkół powszechnych, pracujące przeważnie na wsi, rekrutowało się w znaczniejszym odsetku z pośród wartościowego elementu wiejskiego. Temu to właśnie elementowi należałoby u nas przede wszystkim przyjść z pomocą, by tkwiące w nim wartości mogły się rozwinać, ukształtować i służyć zadaniom, do jakich z natury swojej powinny być powołane.

W poruszonym zagadnieniu tkwi jedna z pilniejszych naszych potrzeb socjalno-kulturalnych. To też wszelkie poczynania mające na celu potrzeby tej służyć, powinny stać się przedmiotem żywego zainteresowania, tudzież moralnego, a w miarę możliwości i materialnego poparcia nie tylko ze strony nauczycielstwa, ale i troszczącego się o dalsze swe losy ogółu społeczeństwa.

W dzisiejszej rzeczywistości naszej nie stać nas na to, byśmy mieli marnotrawić nasze siły i dary. Troska o naszą młodzież uzdolnioną, ułatwianie jej drogi kształcenia się jest nakazem dobrze zrozumianego interesu ogólnego. Bo nie jest prawdą bez za-

strzeżeń, że prawdziwy talent sam da sobie radę z trudnościami życiowymi, że nawet nędza i niedostatek nie zahamują jego rozwoju, ale przeciwnie staną się czynnikami hartu, odporności i niezłomnej woli, a twarda droga, jaką w dążeniu ku zamierzonemu celowi przedzierać się będzie, okaże się w skutkach najbardziej wychowawczą. Zbyt rzadkie są tego rodzaju fakty, by stanowić miały regułę. Są to raczej zjawiska wyjątkowe.

Rozumie to może najlepiej i odczuwa najgłębiej nauczycielstwo szkół wiejskich, gdy w szeregach swych wychowanków ma dziecko uzdolnione i w poczuciu odpowiedzialności za jego los pragnie skierować je na właściwą drogę życiową. Staje wówczas najczęściej wobec niepokonalnych trudności i bezradnie patrzeć musi, jak budzące się i świetny rozwój zapowiadające siły i wartości duchowe z niepowetowaną dla społeczeństwa szkodą przedwcześnie gasną i marnieją w beznadziejnej tęsknocie ku światłu i pełnemu życiu.

W trosce o tę właśnie uzdolnioną, a napotykającą większe trudności na drodze kształcenia się działwę, Liceum Krzemienieckie powołało do życia t. zw. „klasy z rozszerzonym programem” w Szkole Ćwiczeń. Zostały one zorganizowane przy współdziałaniu Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego i współpracy Panów Inspektorów Szkolnych na Wołyniu, którzy i nadal współpracują w wyszukiwaniu i dobieraniu uzdolnionych kandydatów, nie mających odpowiednich warunków kształcenia się w swej miejscowości.

W ciągu kilku lat istnienia tych klas, szereg młodzieży, rekrutującej się z całego Wołynia, już je ukończył i kształci się dalej w licealnych szkołach średnich, stanowiąc i tam wartościowy materiał uczniowski, który prawdopodobnie i w przyszłym życiu obywatelskim nie zawiedzie wiązanych z nim nadziei.

Jakkolwiek sprawa nie jest nowa, uważam za wskazane, ze względu na jej wagę tudzież zbliżający się koniec roku szkolnego połączonego z przyjmowaniem do szkół młodzieży nowowstępującej, ponownie ją poruszyć dla poinformowania zainteresowanych co do warunków i strony formalnej zgłoszeń i przyjęć.

Warunki te i formalności przedstawiają się jak następuje.

1. Klasy dla uzdolnionych w Liceum Krzemienieckim są prowadzone na poziomie wyższych klas szkoły powszechnej, jako równoległe oddziały 5-ej 6-ej klasy szkoły ćwiczeń przy seminarjum nauczycielskim.

2. Po ukończeniu klasy 6-ej, w myśl nowej ustawy o ustroju szkolnictwa, młodzież z tych klas będzie skierowana do szkoły średniej, o ile naturalnie mniemanie o nieprzeciętnem jej uzdolnieniu zostanie w szkole naszej potwierdzone.

3. Dzieci uzdolnione mają pierwszeństwo przy przyjmowaniu do internatów licealnych. Opłata za całkowite utrzymanie w internacie wynosi 55 zł. miesięcznie. Dzieci uzdolnione rodziców niezamożnych mogą starać się o uzyskanie stypendjum.

4. Kandydaci do klasy 5-ej powinni mieć ukończoną 4-tą klasę szkoły powszechnej. Przy wyborze uczniów zwraca się uwagę przede wszystkim na ich wrodzone uzdolnienia, choć i poziom przygotowania nie jest lekceważony. Zasób wiadomości i umiejętności, jakie kandydat do 5-ej klasy musi posiadać, winien na ogół odpowiadać materiałowi naukowemu, przerabianemu normalnie w 4-ej klasie, a w każdym razie nie może być mniejszy, niż objęty zakresem urzędowego programu dla 3-ch klas szkoły powszechnej.

5. Wiek kandydatów do kl. 5-ej został określony na 10-12 lat, ukończonych w danym roku kalendarzowym.

6. Do klasy 6-ej mogą być przyjęci kandydaci, zaawansowani wiekiem i przygotowaniem o jeden rok i klasę wyżej od kandydatów do klasy 5-ej.

7. Dobór młodzieży do klas tych przeprowadza się ze wszystkich szkół powszechnych bez względu na stopień organizacyjny i język nauczania w sposób następujący:

- a) szkoła powszechna wypełnia na podstawie obserwacji kartę indywidualną dziecka uzdolnionego, którą wraz z podaniem jego rodziców bądź opiekunów, ostatecznie świadectwem szkolnym, metryką urodzenia i świadectwem powtórnego szczepienia ospy przesyła do Inspektoratu szkolnego;
- b) w celu uniknięcia zbędnych kosztów przejazdu młodzieży z miejscowości odległych Inspektoraty Szkolne na terenie Wołynia prócz Krzemienieckiego, przeprowadzają badania zgłoszonych ze swego powiatu kandydatów, przez specjalną Komisję egzaminacyjną, złożoną z Inspektora Szkolnego i nauczycieli pod jego kierownictwem, i zależnie od wyników egzaminu bądź odrzucają zgłoszenia, bądź też wysyłają podania wraz z opinią i innymi załącznikami do Liceum, nie później jednak niż na tydzień przed wyznaczonym egzaminem;
- c) kandydaci dodatkowo przez komisję egzaminacyjną zakwalifikowani zgłaszają się w określonym dniu do Liceum na egzamin wstępny, odbywający się w ciągu kilku dni systemem lekcyjnym (z ewentualnem zastosowaniem testów) i decydujący ostatecznie o przyjęciu. Do egzaminu wstępnego mogą być dopuszczone i dzieci zdyskwalifikowane na egzaminie wstępnym przy Inspektoracie, jeśli rodzice zechcą na własną odpowiedzialność wysłać je na egzamin do Liceum.

Egzaminy wstępne do klas 5-ej i 6-ej rozpoczną się w Liceum w dniu 16 czerwca o godzinie 9-ej i trwać będą około 5-ciu dni.

KOMUNIKAT

Administracji Dziennika Urzędowego

Celem uniknięcia wstrzymania lub opóźnienia wysyłki Dziennika Urzędowego, jak również uniknięcia niepotrzebnej korespondencji, uprasza się o przestrzeganie następujących zasad:

1. Prenumerata winna być zgłoszona i opłacona najpóźniej na jeden miesiąc przed rozpoczęciem każdego półrocza, t. j. do dnia 1 czerwca i 1 grudnia każdego roku.
2. Reklamacje z powodu nieotrzymania poszczególnych numerów Dziennika Urzędowego należy wnosić do Urzędów Pocztowych a nie do Administracji Dziennika Urzędowego.
3. Prenumerata, która wynosi rocznie 6 zł., a półrocznie 3 zł. winna być wpłacona na konto czekowe w P.K.O. Nr. 30365 lub w Administracji Dziennika Urzędowego (Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego w Równem). Na odwrotnej stronie blankietu nadawczego należy bezwzględnie podać tytuł wpłaty. Notatka taka nie podlega opłacie pocztowej.
4. Komplet Dziennika Urzędowego z lat ubiegłych lub poszczególne egzemplarze można nabyć po uprzednim uiszczeniu należności w kwocie 6 zł. za komplet rocznika, a 70 gr. za poszczególny egzemplarz. Nr. Nr. 5 z 1928 r., 1, 2, 3 i 4 z 1929 roku, Nr. 8 z 1931 roku oraz Nr. 1 z 1932 r. są już całkowicie wyczerpane.

ZAPISUJCIE SIĘ

NA CZŁONKÓW

**TOWARZYSTWA POPIERANIA BUDOWY
PUBLICZNYCH SZKÓŁ Powszechnych**

Zapisy przyjmuje każde Koło Towarzystwa.

**P A Ń S T W O W A
CENTRALNA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA**

Równe-Wołyńskie, Kuratorjum O. S. Ł.

Czynna w godzinach 17-20.

Przeczytaj regulamin biblioteki Nr. 10/105. Dzien.
Urzęd. za rok 1933, zawierający informacje i wska-
zówki dla czytelników zamiejscowych.

Nauczyciele zamiejscowi otrzymują książki pocztą.

Pren. rocz. zł. 6, półrocz. zł. 3. Nr. pojed. 60 gr. Konto P.K.O. Nr 30.365.

Adres Redakcji i Administracji: RÓWNE WOŁYŃSKIE, KURATORJUM.

Drukarnia Samorządowa w Równem, ul. Słowackiego 2.